Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP 76. évfolyam, 43. szám ■ 2011. október 23. ■ Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap Ára: 250 Ft

„Fontos, hogy minden magyar evangélikus gyülekezeti tag számára hozzáférhetők legyenek Luther Márton életművének most megjelenő darabjai."

Luther a kézben és a könyvespolcon – napokon belül ▶▶ *5. oldal*

„Ma is tartom velük a kapcsolatot. A kemény büntetés ellenére egy percig nem tagadták meg szolidaritásukat a magyar forradalommal."

Máig élő félelem ▶▶ *10. oldal*

„Egy életképen Nóé a szobában ül, korabeli ruhában és berendezés között. Előttünk pedig egy tábla van, tíz kérdéssel. Megnyomjuk az egyik gombot, és érdeklődünk a bárkával kapcsolatban."

Számolj vele, hogy hinni fogsz! ▶▶ *9. oldal*

A lelkészek lelki pásztorolása ▶▶ *4. oldal*
Európa árnyai – a fal túloldalán ▶▶ *6. oldal*
A Mesterről a sakkmesterrel ▶▶ *11. oldal*
Római jegyzetlapok ▶▶ *8. oldal*
72 óra kompromisszum nélkül – evangélikusokkal ▶▶ *15. oldal*

SEMPER REFORMANDA

„De kedves felebarátom, még az ördög is szelíd lenne akkor, ha mindenben az ő akarata érvényesülhetne. Azért ér téged a háborúság és a bántalom, hogy tudatára ébresszen annak, mennyire telve vagy haraggal és rossz indulatokkal; ez arra int, hogy igyekezzél a haragot magadból kiirtani és a szelídséget elnyerni."

▶| *Luther Márton:* A jó cselekedetekről *(Takács János fordítása)*

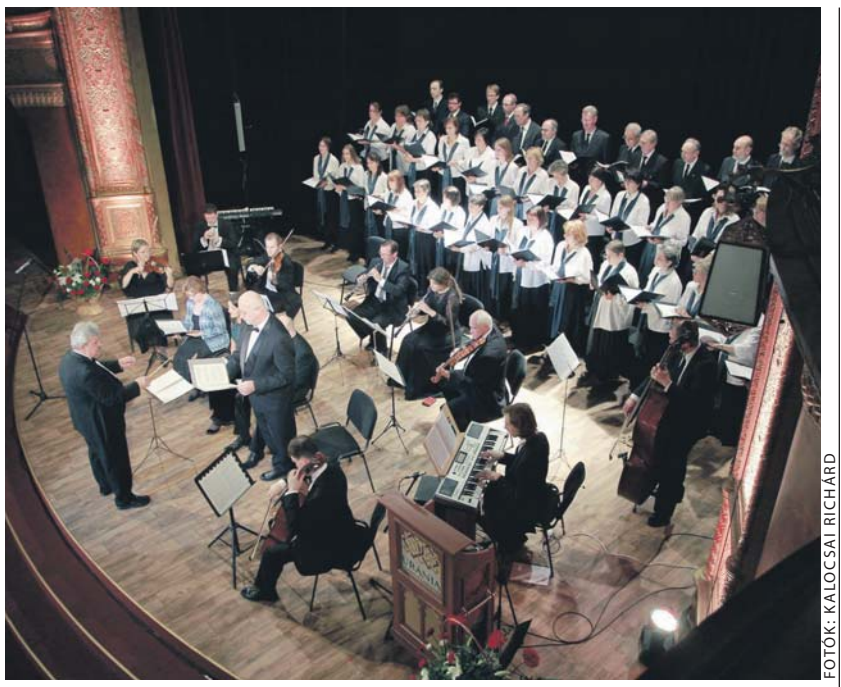

FOTÓK: KALOCSAI RICHÁRD

Ha október, akkor reformációi gálaest

▶ Tudnak-e újat mondani négyszázkilencvennégy évvel a reformáció után, vagy ez a gálaest is csak egy lesz a szokott évfordulós rendezvények sorában? Ezen morfondíroztam, miközben a reformáció hónapjának gálaestjére készültem. Az Uránia Nemzeti Filmszínházból hazafelé menet viszont meg kellett állapítanom: néhány szokatlan műsorszám különlegessé tette idén az október 16-ai estet.

A Magyar Honvédség Légierő Zenekarának előadására kevesen gondolnának, ha protestáns vallási műsorról esik említés, *Wass Albert* műveit pedig évekig nem lett volna ildomos színpadra vinni – ez alkalommal az ő alkotásai zárták a műsort. A *Silentium – a csendtől a szóig* című műsort még *Bánffy György* Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész álmodta meg, de a szép szó és az igaz versmondás mestere nem érhette meg a Wass Albert emlékét idéző előadást, *Ács Tamás* és *Papp Attila* pódiumjátékát.

Szintén szokatlan ünnepi műsorszám volt *Németh Júlia* és *Pálúr Tamás* beszámolója indiai önkéntes szolgálatukról. Kórházi munkájuk csattanós válasz azoknak, akik megkérdőjelezik a külmissziók létjogosultságát.

Magyarországon a korábbi országos protestáns napok helyett 2006 óta októberben egy teljes hónapig ünnepeljük a reformációt. Ha hittanosokat kérdezünk, rögtön mondják a hívószavakat: *Wittenberg, vártemplom, búcsúcéduláK.* Bizonytalanná válnak azonban, ha azt kérdezik tőlük, mit nyújt ma a mindennapok emberének a reformáció. Sokan úgy gondolják, hogy ez már csak a régmúlt. Nekik is választ akart adni köszöntőjében *Szebik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöke. A reformáció és a protestantizmus leleményességre, kreativitásra ösztönöz minket. Mert a kreativitás maga a teremtő gondolat: a kreatív ember hasonlít a Teremtőre, annak hű képmása – mutatott rá beszédében egyházunk nyugalmazott püspöke.

A bibliafordítás a kreatív reformációnak talán a legnagyobb alkotása, nem hiányozhatott tehát a műsorból *Reményik Sándor* tisztelgése *Károli Gáspár* előtt. *A fordító* című versét *Szilvási Nóra,* a Baár–Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Diákotthon érettségiző diákja szavalta el. A középiskola másik növendéke, *Kemenes Anna* moldvai csángó dalt énekelt. Szép tiszta hangja betöltötte a hatalmas teret: így énekelhettek *Bartóknak* és *Kodálynak* a Kárpátokon túlra elcsángált magyarok.

A gálaest folytatásában a Magyar Örökség díjas *Lutheránia* ének- és zenekar *J. S. Bach* 5. kantátáját adta elő *Kamp Salamon* karnagy vezetésével; *Komlóssy Gábor* trombitaszólója a bűnét és bénaságát levetkőző ember boldogságát idézte.

A Magyar Honvédség Légierő Fúvószenekara trombitaszóra vonult be. Előadásuk igazi csemegéje Bach *Inventiójának* dzsesszes átirata volt. A fúvósegyüttes vezetője, *Katona János* alezredes elmondta: arra törekednek, hogy meghódítsák az ilyen eseményekről többnyire hiányzó harmincas-negyvenes korosztályt, hozzájuk kívánnak szólni a fúvószenekari átiratokkal, az újszerű hangzásvilággal.

A gálaestről valóban hiányzott ez a korosztály, ám sok volt a fiatal. A Baár–Madas-gimnázium diákjai igazították el a vendégeket – ők voltak a ruhatárosok, adományt is gyűjtöttek, s talán majd ők lesznek a következő reformációi gálaestek visszatérő vendégei.

■ WALKÓ GYÖRGY

Népszámlálás • Valljuk meg éltető gyökereinket!

A tízévenkénti népszámlálás átfogó képet ad – többek között – Magyarország lelki erőnlétéről is. Megtudhatjuk, hogy hazánk polgárainak hol vannak a spirituális gyökerei, ki honnan táplálkozik lelkileg.

A vallási hovatartozást tisztázó kérdés esélyt ad számunkra, hogy megvalljuk hitünket, esetleg újra felfedezzük éltető gyökereinket.

Ebben az összefüggésben is iránymutató Péter apostol biztatása: *„…legyetek készen mindenkor számot adni mindenkinek, aki számon kéri tőletek a bennetek élő reménységet."* (1Pt 3,15)

A népszámlálás lehetőséget teremt számunkra, hogy megvalljuk élő reménységünket. A Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsa bátorít minden hazánkban élő evangélikus hittestvért, hogy éljen ezzel a lehetőséggel, vállalja evangélikus gyökereit, és éljen is belőlük!

Erős vár a mi Istenünk!

Fabiny Tamás püspök, Gáncs Péter püspök, Szemerei János püspök • Budapest–Győr, 2011. szeptember 12.

A FORRADALOM 55. ÉVFORDULÓJÁRA

A szabadság világa

■ PÁTKAI RÓBERT

Ünnepi gondolataim visszaszállnak egy ötvennégy évvel ezelőtti ünneplésre, amelyről így adott hírt az *Októberi Tükör* évkönyv – a Magyarok Angliai Országos Szövetségének kiadványa – 2008-as kötete: „1957 májusában, az 56-os forradalom leverése után első alkalommal gyűltek össze igen nagy számban London magyarjai. A bús-borongós emlékezés apropóján *Pátkai Róbert* evangélikus lelkész, a Szabadságharcos Szövetség első megválasztott, akkor 26 éves elnöke mondta az alábbi beszédet."

Nos, legyen szabad ennek a beszédnek a záró gondolatait idéznem, amelyeket még ma is alkalmasnak tartok arra, hogy tanulságul szolgáljanak.

„Ha ezen a mai ünnepélyes emlékalkalmon a múltból tanulni akarunk, meg kell kérdeznünk magunkat, mi a tanulság a jövőre vonatkozólag. Az az érzésem, hogy igaz emlékezésünkből egy akarat eredhet csupán: *mindig magyarnak maradni!* (…) És magyarnak lenni nem utolsósorban azt is jelenti, hogy legyünk jó keresztények, hogy ünnepeinket istenfélelem, hazaszeretet és szent szabadságvágy ragyogja be.

Aki szítja közöttünk a gyűlöletet, az a hazaárulás bűnét követi el. Történelmi távlatban gyűlölködésünk többet ártott nekünk, mint egymást követő külső ellenségeink. Földrajzi távlatban pedig nincs Európának még egy népe, amely a kuruc-labanc háború örök vetélkedésének luxusát hozzánk hasonlóan megengedné magának. (…)

A történelmi idő testvéri kézfogásra hív! Valahogy úgy, ahogy Erdély lázas lelkű evangélikus költője, *Reményik Sándor* mondotta: »Legyen az erdő akármily setét, / Csak el ne engedjük egymás kezét, / Kitett, anyátlan árvák: magyarok.«" *(Nehéz homályba…)*

Az első angliai ünnepi beszédet több száz honfitársunk jelenlétében mondtam el a westminsteri kerületben lévő Caxton Hallban. Ma pedig, több mint fél évszázad múltán, így foglalnám össze ünnepi gondolataimat.

Az 1956-os forradalom a modern magyar történelem egyik legsötétebb korszakának, az „ötvenes évekként" emlegetett Rákosi-érának következménye, a magyarságnak erre adott nemzetközi jelentőségű és következményű válasza volt. A Rákosi-rendszer, amely erőszakon, hazugságon és megfélemlítésen alapult, olyan zsarnokság volt, amelyet korábban a magyarság még sohasem élt át. *Illyés Gyula Egy mondat a zsarnokságról* című verse pontos látleletet ad erről. S a magyarság, amelyet szabadságvágya nem hagyott nyugodni – nem először történelme során – megpróbálta lerázni bilincseit.

Az ötvenes évek sötétségében csillagként ragyogott fel 56 forradalmának nagyszerűsége. Mintha egy üstökös robbant volna bele a reménytelenül sötét és végtelennek tűnő éjszakába. Bebizonyította a szovjet rendszer csődjét és azt is, hogy annak valódi társadalmi bázisa Magyarországon nem volt. Világossá vált, hogy a nemzeti összetartás és a nemzeti érzés még mindig a legnagyobb erő a társadalomban, amelyet ápolni kell.

Nyilvánvaló, hogy 1956-ban – hiszen olyan gyorsan, váratlanul és szervezetlenül történt minden – nem volt egységes jövőképünk, de abban egyetértettünk, hogy nem akarunk olyan rendszert, amelyben csak egyetlen jövőképnek van helye. Hazánk lakosságának túlnyomó többsége olyan rendszerre vágyott, amelyben az egyet nem értés jogát egy többpártrendszeres demokrácia garantálja.

Lehet, hogy emlékeinket más és más személyes élmények alkották, színezték, de mindannyian pontosan tudjuk, hogy akkor melyik oldalon álltunk, azóta melyik oldal igazát erősítették meg számunkra fél évszázad hazai eseményei, és a mai Magyarország politikai arénájában küzdő felek melyike képviseli szerintünk leginkább a forradalom annak idején teljes tisztasággal meg sem fogalmazott eszméit. Melyik próbál, ha botladozva és olykor taktikai kerülőkkel is, de nagyjából a forradalom által megjelölt ösvényen haladni.

Az ötvenöt évvel ezelőtti magyar forradalom és szabadságharc számomra egyértelműen azt jelenti, hogy emelt fővel lehetünk magyarok! Emelt fővel vállalhatjuk múltunkat, nemzeti hagyományainkat és kultúránkat. Az 1956-os tépett lobogókhoz való ragaszkodásunk, a magyar ötvenhat emléke és öröksége adjon nekünk erőt ahhoz, hogy olyan hazafiságot hordozzunk magunkban, amely nem diszkriminatív, nem rasszista, nem elnyomó, hanem a nemzeti érzés megszilárdulásához nyújtott támogatás, mások hasonló jogainak tiszteletben tartásával.

Minden ország, minden nemzet történelmének vannak pillanatai, amikor felülemelkedik önmagán. Ezek a pillanatok nem avatják szentté, nem teszik másoknál nemesebbé, de megbékéltetik önmagával, és példaképül szolgálnak büszkeségre kevésbé jogosító időkben. Számunkra ilyen történelmi pillanat volt 1956 forradalma és szabadságharca.

A szerző evangélikus lelkész, az Egyesült Angol Nyelvű Evangélikus Egyház nyugalmazott püspöke (London)

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk! Ismered gondolatainkat, kísértéseinket, küzdelmeinket. Erődért, szeretetedért, bocsánatodért, szavadért jöttünk, hogy megerősödjünk. Járj át isteni erőddel! Lelked formálja szívünket, tisztítsa meg gondolatainkat, öntsön erőt fáradt testünkbe-lelkünkbe. Érteni szeretnénk szavadat, látni kezed hatalmát, tapasztalni vezetésedet.

Urunk! Te semmi olyat nem rendelsz, amire ne lenne nélkülözhetetlenül szükségünk. Rendeled, hogy szeressünk téged mindenek előtt és mindennél jobban, mert csak a te szereteted gyógyít. Szereteted szabadságát kínálod életünk alapjaként. Te megelőlegező módon és érdek nélkül szeretsz, kívánod, hogy mi is ilyen szívvel legyünk egymás iránt.

Megvalljuk, hogy mindenkitől türelmet, megértést, segítő szándékot várunk. A szeretetlen gesztusok, szándékok, szavak sebet ütnek rajtunk. Magunkon érezzük, hogy milyen fájdalmas mások tapintatlansága, figyelmetlensége vagy szándékos rosszakarata. A magunk türelmetlenségét, érdes szavainkat nem vesszük észre, sanda szándékainknak nem tulajdonítunk jelentőséget. Nem akarjuk látni a fájdalmat, amelyet így mi okozunk. Urunk, légy irgalmas hozzánk!

Segíts rajtunk, Urunk, hogy akik a mi keresztyénségünk alapján látnak téged, azoknak ne okozzunk megütközést!

Könyörgünk azokért, akik hitükben megerőtlenedtek, hódítsd meg őket szereteteddel. Állj azok mellé, akik magukra maradtak, akik kilátástalannak látják az életüket!

Imádkozunk a gyermekekért, akik biztonságban növekszenek, és azokért is, akik nem ismerik, hogy milyen jó a szeretet oltalmában élni. Irgalmad és gondviselésed kísérje és őrizze őket. Imádkozunk a szülőkért, akik nem merik rád bízni gyermekeiket. Juttasd el őket arra a felismerésre, hogy minden kincsünk nálad van a legjobb helyen. Újítsd meg azt, ami megfásult a felnőttekben, és segíts, hogy féltőn becsüljük családi kapcsolatainkat. Békességedet kérjük családunknak, otthonunknak, szeretteinknek. Segíts, hogy támasszá, ajándékká, rád mutató jellé legyünk egymás számára.

Tekints irgalmasan a betegekre, légy orvosuk és erejük. Őrizd meg a szenvedőket a kétségbeeséstől. Vigasztald a szomorkodókat, erősítsd hitüket, és teremts szívükben békességet.

Kiáltunk azokért, akik nevedért szenvednek üldöztetést, mártíromságot. Fékezd meg a gyűlölet tüzét, Istenünk! Könyörgünk a világért, hogy a földön mindenki emberhez méltó módon élhessen békességben.

Köszönjük az üdvösség reménységét. Engedd, hogy már most, amikor nevedben vagyunk együtt, átélhessük eljövendő országod örömét. Késztess vigyázásra és józanságra, hogy készek legyünk az előtted való számadásra.

Nyisd meg áldásod forrásait, hogy szándékod szerint minden ember megismerje igazságodat, bűnbocsátó kegyelmedet és megújító szeretetedet. Hallgass meg minket Fiadért, a mi Urunk Jézus Krisztusért! Ámen.

myLuther
WWW.MYLUTHER.HU

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 18. VASÁRNAP – 1JN 3,/18/19–24

A VASÁRNAP IGÉJE

Egyház vagyunk-e még?

A szeretet kettős nagy parancsolatát az evangéliumokból ismerjük: *„Szeresd az Urat, a te Istenedet… és szeresd felebarátodat, mint magadat.”* Ebből ered a „bulvárteológiának” az a megállapítása, hogy Isten iránti szeretetünket csak az embertársunk iránti szeretetünkkel mutathatjuk meg. János apostol azonban nem így látja. Szerinte Isten iránti szeretetünk mércéje a Jézus Krisztusban mint Isten fiában való hitünk. *János evangéliumában* maga Jézus mondja ellenfeleinek: *„Az az Istennek tetsző dolog, hogy higgyetek abban, akit ő küldött.”* (Jn 6,29)

Isten tetszésére lenni és Istennek tetszően cselekedni persze nem csak azok akarnak, akik szeretik Istent. Vannak, akik félelemből törekednek arra, hogy Isten tetszését elnyerjék. Jézus azonban olyan emberekkel vitázik, akik azt tartják magukról, hogy Istent mindenki másnál jobban szeretik. Nekik mondja: ha valóban szeretitek Istent, azt azzal mutathatjátok meg, hogy hisztek bennem, akit Isten küldött. János apostol Mesterének ebből az érveléséből indul ki, amikor levelében azt írja: *„Az ő* [Isten] *parancsolata pedig az, hogy higgyünk az ő Fiának, a Jézus Krisztusnak nevében, és szeressük egymást, ahogyan erre parancsolatot adott nekünk.”*

Az apostol szerint tehát az első és legfőbb parancsolat – *„Szeresd a te Uradat, Istenedet…”* – betöltése a Jézus Krisztusban mint Isten Fiában való hit. A levél 5. fejezetének elején János minden félreértést kizárva erősíti meg: *„Aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született, és aki szereti azt, aki szülte, azt is szereti, aki attól született.”* János ezzel az Isten iránti szeretetet a Jézus iránti szeretetre is kiterjeszti. Ezzel pedig Jézusnak az evangélium 14. fejezetében tett kijelentésére emlékeztet: *„Ha szerettek engem, megtartjátok az én parancsolataimat.”* (Jn 14,15) János gondolkodásában így kapcsolódik a legfőbb parancshoz: *„…és szeressük egymást, ahogyan erre parancsolatot adott nekünk.”*

Néhány 20. századi „divatteológus” nyomán szinte kötelezővé vált annak hangoztatása, hogy a jánosi iratokban az *egymás* szeretetére való felhívás a szeretet körének szűkítését jelenti a *felebarát* szeretetéhez képest. A teológusok társaságában való szalonképességünket kockára téve mégis ragaszkodjunk ahhoz a tradicionális magyarázathoz, hogy János nem leszűkíti a felebaráti szeretet parancsát, hanem alkalmazza. Mert a gyülekezetekben – ahol levelét felolvasásra szánta – ki más lehetett volna a hallgatók felebarátja, mint az a hittestvér, akivel – az apostoli idők jó szokására gondolok – naponta találkoztak? Ezért fogalmaz úgy János, hogy *„szeressük egymást, ahogyan erre parancsolatot adott nekünk”.* Mert János szerint a felebarátját az szereti valóban, aki mindig éppen az iránt viseltetik szeretettel, aki ott van mellette, aki egy levegőt szív vele.

A távol élő, ismeretlen felebarátot csak ritka kivételes esetben (természeti katasztrófák idején meghirdetett segélyezés stb.) áll módunkban nem csupán szóval szeretnünk. A mellettünk élő iránti szeretetünket viszont nap mint nap cselekedeteinkkel bizonyíthatjuk. Mert János szerint csak a tettekben megnyilvánuló szeretet valódi. Hiszen János előtt Jézus példája áll, aki így vall: *„…én mindig megtartottam az én Atyám parancsolatait, és megmaradok az ő szeretetében.”* (Jn 15,10)

János azonban azt is megértette, hogy ha valakinek a szeretetében élünk, az közösségben él velünk. Szeretete által nemcsak rajtunk kívül, hanem a szívünkben is él. Ha megtesszük Isten parancsolatát, és hiszünk Jézusban, akkor megmaradunk Isten szeretetében, ami által Isten valóságosan a szívünkben él. És Jézus is a szívünkben él, ha megtesszük parancsolatát, és szeretjük egymást.

És ahogy Jézus sem szavakkal mutatta meg irántunk való szeretetét, hanem azzal, hogy Istennek engedelmeskedve, de mégis önként az életét adta értünk, így tartozunk mi is szeretni egymást János szerint. *„Szeretteim, ha így szeretett minket Isten, akkor mi is tartozunk azzal, hogy szeressük egymást. Istent soha senki sem látta: ha szeretjük egymást, Isten lakik bennünk, és az ő szeretete lett teljessé bennünk”* – írja nem sokkal később, a 4. fejezetben. (1Jn 4,11–12) Ezzel megint csak Jézus szavára utal, arra, amit az utolsó vacsorán végrendelkezve mondott: *„Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket. Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért.”* (Jn 15,12–13)

János apostol végül még egy hiteles mértéket ad a levél olvasóinak kezébe. *„Aki pedig megtartja az ő parancsolatait, az őbenne marad, és ő is abban; és ezt, hogy ő bennünk van, abból tudjuk meg, hogy a Lelkéből adott nekünk.”* Csak az a gyülekezet, az az egyház mondhatja el joggal, hogy a Szentlélek uralma alatt él, amelynek tagjai a Jézusban való hitük által megmaradnak Isten szeretetében, és egymás iránti szeretetük által megmaradnak Jézus szeretetében; azaz valóság köztük a hitnek és a szeretetnek az a teljes egysége, amely által mindannyiuk szívében Isten és Jézus él, és egymást is szívükben hordozzák, miközben életük Krisztusban van elrejtve az Istennél.

Ahol nincs a szeretetnek ez a még kívülállók számára is nyilvánvaló bensőséges közössége, ott – bármilyen sok szó essék is a Lélek kiáradásáról, újabban akár Lélek-keresztségről is – a Szentlélek egészen biztos, hogy nem tölti be a közösséget. Az olyan gyülekezet, amely nem szeretetközösség, nem élő tagja a Krisztus testének, hanem legjobb esetben is csak élettelen műtag, amely könnyen betagolható a hatalomnak abba a piramisába, amelyet a világ lelke tart össze, és amelyet a világ egyházként tart számon. Krisztus teste azonban nem élettelen piramis, hanem élő organizmus, amelyet a Szentlélek tart egyben a tevékeny szeretet kötelékével.

János apostol olyan tükröt tart elénk, amelybe belenézve ma nekünk kell feltennünk azt a kérdést, amelyet a néhai *Muntag Andor* professzor – mintegy hetven évvel ezelőtt – egy lelkészeknek tartott előadása címéül választott: „Egyház vagyunk-e még?”

■ Véghelyi Antal

Vállalod-e igaz meggyőződéssel és jó lelkiismerettel?

Az ordináció liturgiája

A *Régi-új liturgikus sarok* múlt heti részében megkíséreltük összefoglalni a szenteléssel, iktatással és megáldással kapcsolatos legfontosabb információinkat. Definiáltuk az egyes események elnevezését, mit, kit, miért szentelünk, mikor áldunk, és mikor veszünk istentisztelet keretében használatba valamit.

Ezek figyelembevételével bontjuk ki a következő hetekben a *Liturgikus könyv* második kötetének e fontos fejezetét, hogy értsük és tudatosítsuk: mi miért zajlik az egyházban. Egy azonban összefoglaló módon egyértelmű: minden egyházi cselekmény mögött – amelyet látszólag mi szervezünk – az a szándék és hit él, hogy nem mi cselekszünk. Mi csupán medret, keretet készítünk Istennek, aki – kinyilatkoztatása szerint – szólni akar hozzánk, cselekedni akar velünk és általunk, s azért oszt áldást, hogy áldássá lehessünk mások számára.

A lelkészszentelés külső és belső elhívás nyomán az az istentiszteleti alkalom, ahol a jelölt – nyilvánosan megvallva hitét – bejelenti és vállalja, hogy odaszenteli egész életét az Istennek való lelkészi (papi) szolgálatra. A püspök pedig – ordinációs jogánál fogva – lelkésszé szenteli, azaz Isten szolgájaként, az egyház nevében megbízza és felhatalmazza a jelöltet az evangélium hirdetésére és a szentségek kiszolgáltatására.

A püspök két lelkész segítségével végzi a felszentelést – lehetőleg a lelkészjelölt gyülekezetében. A segédkező lelkészek egyike a jelöltet a szolgálatra felkészítő Evangélikus Hittudományi Egyetemnek a képviselője.

Az ordináció liturgiája ünnepi istentisztelet keretében zajlik. Az előkészület (Isten nevének segítségül hívása, bűnbánat és feloldozás) után az istentisztelet teljes bevezető része következik: zsoltár, Krisztus-dicséret, glória, kollekta imádság, igeolvasás, igehirdetés. A harmadik részben elhangzik a hitvallás, felcsendülnek a lelkészszentelés bibliai olvasmányai, azután az ordinációs kérdések. A válasz után a kézadás, majd az esküttétel következik. Az ordinációval ér el az istentisztelet első fele a csúcspontjához. A liturgia második (szerves) része az úrvacsorai liturgia, amelyet a püspök végez, de benne az újonnan felszentelt lelkész is aktívan részt vesz.

Vegyük nagyító alá az ünnepi istentisztelet azon részeit, amelyek karakteresen magukon viselik az ordináció jellemzőit!

A bevezető zsoltár keretverse az első ilyen gondolat: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket, hogy elmenjetek és gyümölcsöt teremjetek.” (Jn 15,16) Magának a zsoltárnak a törzse is erre irányítja figyelmünket: „Uram, igéd örökké megmarad, nemzedékről nemzedékre. Lábam előtt mécses a

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

te igéd, ösvényem világossága. Támogass engem ígéreted szerint, hogy éljek! Igéd tartalma maradandó, és minden igaz döntésed örökre szól.” (Zsolt 119,89–90.105.116.160)

A Krisztus-dicséret hármas mondatfűzése – ezt a lelkészjelölt mondja – az egyház Urának és új szolgájának bensőséges kapcsolatára utal: „Úr Jézus Krisztus, te megerősíted, és az örök élet útján indítod el tanítványaidat, Uram, irgalmazz! Úr Jézus Krisztus, te azt akarod, hogy tanítványaid öröme teljes legyen, Krisztus, kegyelmezz! Úr Jézus Krisztus, te megáldod tanítványaidat, hogy áldássá legyenek mások számára, Uram, irgalmazz!”

A kollekta a népéért felelősen cselekvő Istent szólítja meg: „Mindenható, örök Isten, aki Krisztust minden ember üdvözítőjévé tetted, és az ő követeire bíztad eljövendő országod evangéliumát: hívj ma is új munkásokat szolgálatodra, hogy megmaradjon közöttünk a te beszéded, és asztalod közösségében mindenkor megízlelhessük üdvösséged örömét az Úr Jézus Krisztus által, aki veled és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön-örökké.”

A lelkészjelölt az igehirdetés után egymaga mondja-vallja a *Niceai hitvallást.* Azért ez a hitvallás került az ordináció liturgiájába, mert gazdagabban, részletesebben beszél arról a valóságról, amelynek a hirdetőjévé, tanítójává válik az új lelkész.

Négy olvasmány is szól arról, mire hívja az egyház ura az ő szolgáit. Az igeszakaszok végén a püspök ezt mondja: „Isten őrizze meg szívedben ezeket az igéket, lelkészjelölt testvérem!”

Az esküttétel előtt még négy kérdés hangzik el: „Testvérem az Úrban, N. N., aki odaszántad magad a lelkészi szolgálatra: vállalod-e igaz meggyőződéssel és jó lelkiismerettel a lelkészi szolgálatot evangélikus egyházunkban? Akarod-e lelkészként az egyház Fejét és Urát, Jézus Krisztust híven követni, evangéliumát tisztán és igazán hirdetni és a szentségekkel Krisztus rendelése szerint szolgálni? Fogadod-e, hogy szeretettel, odaadó hűséggel és példás élettel építed egyházunkat? Ígéred-e, hogy evangélikus egyházunk törvényes rendjét mindenkor megtartod, elöljáróid útmutatását követed?”

Amikor a válaszok elhangzanak, következhet a lelkészi eskü, amelynek szövegéről, tartalmáról következő számunkban találnak olvasóink – vallomásszerű – információkat.

■ Dr. Hafenscher Károly (ifj.)

A filia százhatvan éves ünnepeltje

Ivándárda Baranya megye kicsi községe, a „déli végek” határ menti települése. Maroknyi evangélikus közösség él itt, százhatvan éves temploma azonban teljesen megtelt október 16-a napfényes délutánján.

Ivándárda a Mohács–Magyarbóly–Siklósi Társult Evangélikus Egyházközség legkisebb filiája, de a szép kis templom a terület legősibb istentiszteleti helye. Érdekessége, hogy kívülről többször kellett renoválni az idők folyamán, de belső – különleges – festése 1941 óta érintetlen, változatlan szépségű.

1851-ben az akkori népes nemzedék a március 30-án történt alapkőletétel után október 20-án már fel is szentelte templomát.

A mindig filiaként élő gyülekezet iskolát tartott fenn. Lelkes és felkészült kántortanítók fogták össze a diákokat és a felnőtteket. Német ajkú telepesek voltak az ősök, de nagyon szerették és megbecsülték a magyar földet és hazát. Az 1946-os szörnyű kitelepítés Ivándárdát is megnyomorította. Május 31-én száz evangélikus családot hurcoltak el Németországba.

A megmaradók ma húsz-huszonkét főt tesznek ki – a Felvidékről 1947-ben áttelepített magyar családok leszármazottaival együtt. Ez a lelkes kis csapat – *Moór János* és *Bartha Lajosné* vezetésével – nagy szeretettel és

FOTÓ: NÉMETH VERONIKA

odaadással fogadta az ünneplő emlékezőket, élükön *Szabó Vilmos Béla* esperest, aki a vasárnapra kijelölt alapigéből kiindulva (1Kor 12,12–27) hirdette Isten igéjét. Prédikációjában kiemelte az egyháznak, tehát Krisztus testének életünkre kiható jelentőségét, rámutatva arra, hogy ennek hű tanúja most is a jubiláló gyülekezet.

Az úrvacsoraosztásban az esperes segítője *Németh Pál* helyi lelkész volt, aki köszöntője után a gyülekezet történetével ismertette meg a jelenlevőket. Az együttlétet színesítette *Lőrincz Bálint* gimnazista szavalata, *Mohai Zoltán* kántor szolgálata, *Andorka Árpád* egyházmegyei és *dr. Simor Ferenc* összgyülekezeti felügyelő személyes hangú üdvözlő beszéde.

Az istentisztelet után az önkormányzat díszterében szeretetvendégséggel folytatódott az együttlét, amelyen a résztvevők fényképek segítségével is felidézhették a közelebbi és távolabbi múlt eseményeit.

Megható mozzanatként ezen az alkalmon tette le magyar állampolgársági esküjét *Vuk Ferenc,* aki a délszláv háború alatt menekült át a határon. Ivándárdán találta meg élete párját, akivel 1992-ben az evangélikus templomban kérték Isten áldását közös életútjukra. Az új magyar állampolgárnak *Deák József* polgármester olvasta föl az eskü szövegét, amelyet – lélekben – a résztvevők is vele együtt mondtak.

■ Némethné Tóth Ildikó

Újra szól az orgona Dunaföldváron

Orgonaszentelési istentiszteletre gyűltek össze a hívek október 15-én a Dunaföldvári Evangélikus Egyházközség templomában. Az ünnepi alkalmon a kerület vezetői – *Gáncs Péter* püspök és *Radosné Lengyel Anna* felügyelő – is részt vettek.

Molnár Iván helyi lelkész köszöntője, majd oltári szolgálata után Gáncs Péter hirdette Isten igéjét az istentiszteletre szóló meghívó zsoltárverse – *„Zengjetek hálaéneket az Úrnak, énekeljetek hárfakísérettel Istenünknek!”* (Zsolt 147,7) – alapján. „A teremtett világban sok minden magasztalja az Urat… csak az ember feledkezik meg sokszor erről. Pedig ahogyan az orgonának van mestere, aki ápolja, behangolja, úgy van nekünk is egy Mesterünk, aki az ember lelkét, hitét hangolja. Merjünk ezért is hálaéneket énekelni, merjétek dicsérni Istent – fordult a gyülekezethez –, és ehhez adjon segítséget számotokra, bátorítson benneteket az új orgona hangja.”

S hogy miként is került éppen ez a hangszer Hollandiából Dunaföldvárra? A történet nem mindennapi. A templom eredeti, 1939-ben épült orgonája 1944-ben áldozatul esett a háborúnak. Emléke azonban benne élt annak a kisfiúnak a szívében, aki akkoriban játszhatott rajta. Olyannyira, hogy felnőtt elhatározta: segít, hogy gyermekkorának templomában újra megszólaljon a hangszerek királynője.

Elhatározása a közelmúltban ért valósággá: az orgona megvásárlásához szükséges összeg mintegy felét ő állta (másik felét a Déli Egyházkerülettől kapott támogatás képezte, a behangolás költségeit pedig a Bács-Kiskun Egyházmegye bocsátotta rendelkezésre). A hangszert először az egy-

FOTÓ: WISZKIDENSZKY ANDRÁS

kori kisfiú – az 1956 óta Németországban élő, nyolcvanéves *dr. Kalmár Tibor* – szólaltatta meg az ünnepi istentiszteleten. (Maga a huszonöt éves orgona sem hétköznapi darab egyébként: eredeti helyén nem templomban szolgált, hanem *építőjének saját házában,* mintegy hobbihangszerként, s tulajdonosa azért volt kénytelen megválni tőle, mert nem fért el a két másik orgona mellett…)

Miután *dr. Wagner Szilárd* lelkész ismertette a hangszernek a földvári templomba vezető útját, a jelenlevők rövid bemutató programot hallgathattak meg ugyancsak az ő előadásában *(képünkön).*

Az ünnepi alkalmon szolgált a *Kiskőrösi Fúvószenekar* és a helyi *Cantemus* vegyes kar is.

■ W. A.

Százéves templom az agyaghegyen

Példamutató az a makacs szeretet, amely a rádi evangélikusokat sok évtizede arra sarkallja, hogy újra és újra – fogalmazzunk így – „megmentsék” templomukat. Merthogy az elődök száz évvel ezelőtt a település legmagasabb pontján, de agyagtalajon építették fel a lelki hajlékot, s ennek azóta is érezhető következményei vannak. A templomért és a közösségért október 16-án ünnepi istentiszteleten adtak hálát. A váci egyházközség leánygyülekezetében *dr. Fabiny Tamás,* az Északi Egyházkerület püspöke szolgált igehirdetéssel.

A délutáni istentisztelet liturgiájában *Mekis Ádám,* az Észak-Pest Megyei Egyházmegye esperese, valamint *ifj. Detre János,* a gyülekezet lelkésze is részt vett. A püspök a századik születésnaphoz a 100. zsoltárt választotta igehirdetési alapigéül, kiemelve, hogy a templom nemcsak az egyházi és családi ünnepek – keresztelők, konfirmációk, esküvők –, valamint az imádság helye, de a közösség, valamint az Istennel való párbeszéd háza, illetve a tanulás helye is.

Az ünnepi közgyűlés keretében ifj. Detre János összefoglalta azokat a heroikus „csatákat”, amelyeket a templom fennállása óta a gyülekezet és lelkészei a természet erőivel vívtak az épület megóvása érdekében. Az 1700-as évek óta létező rádi evangélikus közösség az 19. század végére kinőtte a rendelkezésükre álló imaházat, így templomépítésbe kezdtek. A tervező építész a rádi Kishegy falu felőli agyagpúpjára képzelte az épületet. A szűkös anyagi lehetőségek következtében végül a váci anyagyülekezet templomának mása épülhetett

FOTÓ: BODA ZSUZSA

fel. 1911. november 12-én Raffay Sándor bányakerületi püspök szentelte fel a lelki hajlékot.

A Kishegyhez tartozó magaslat tetején hatalmas földmunkával alakították ki az épülő templom helyét. Ehhez a keleti oldalon a megülepedett agyagot elbontották, hogy a nyugati oldalt azzal tölthessék fel. Így kapták az alapul szolgáló egyenes területet. Csakhogy így a templom fele megmozgatott, töltött agyagra épült, a föld pedig – a csapadék vagy épp a szárazság miatt – folytonos mozgásban van. Erre vizesedéssel vagy épp ujjnyi vastagságú repedésekkel válaszolnak a falak. Nemegyszer előfordult, hogy épp egy felújítás után jelentkezett a következő probléma, így kezdhették elölről a munkálatokat…

Ifj. Detre János így foglalta össze a rádi templomhoz fűződő eddigi tizennyolc szolgálati évét: „Ez a szép és számomra is nagyon kedves és szeretett százéves templom tanítóm és nevelőm. Nem engedi, hogy csak »együgyű« lelkész legyek. Nem volt más választásom, el kellett mélyülnöm az építőmérnökök stúdiumában.” Majd hozzátette: „Ugyanakkor azt tapasztalom, hogy azok az igazán megbecsült, kihasznált és hasznos épületeink, amelyeket nem egyszerűen csak az egyház vagy a gyülekezet épít fel vagy tart karban ilyen vagy olyan összeszedett pénzekből, hanem a falakba beleépül az imádság, a veríték. Ahol a hívek Isten dicsőségére fizikailag is el tudnak fáradni, mert készek mindenüket a kitűzött gyülekezeti és a közös cél érdekében mozgósítani.”

Az ünnepi alkalmat megtisztelte jelenlétével, és köszöntötte a gyülekezetet – többek között – *Glattfelder Béla* európai parlamenti képviselő, *Harrach Péter,* a terület parlamenti képviselője és *Lieszkovszki Gábor* polgármester is.

■ Boda Zsuzsa

Megszépült a sámsonházi lelki hajlék

Hétéves felújítási folyamat zárult le Sámsonházán – október 16-án a kívülről megszépült templomért, új toronyóráért és harangvezérlésért adtak hálát a Nógrád megyei evangélikusok.

Az ünnepi istentiszteleten *dr. Fabiny Tamás* püspök a meghívón is szereplő 127. zsoltár első két verse alapján hirdette Isten igéjét.

Jézus él, feltámadt, ezért nem hiábavaló a lelkész prédikációja, a hívek imádsága, a templomhoz felvezető hetvenhét lépcsőfok megtétele vagy a templom felújítása – erősítette meg az Északi Egyházkerület lelki vezetője. De – folytatta – senki se felejtse el újra meg újra megvizsgálni, hogy közben ő maga is épül-e „lelki házzá”. Ehhez pedig mindenki emlékezzen arra, hogy ennek a sámsonházi közösségnek a része nemtől, kortól, lakóhelytől és foglalkozástól függetlenül – hívta fel a figyelmet a püspök.

Az istentiszteletet – amelynek liturgiájában *Szabó András* esperes és *Lehoczky Endre* helyi lelkész is részt vett – ünnepi közgyűlés követte. *Pálik Pál,* a gyülekezet felügyelője, egyúttal a felújítás „motorja” nemcsak összefoglalta ez alkalommal a hét év krónikáját, de név szerint felsorolta mindazokat – megköszönve munkájukat –, akik a felújítást bármilyen módon segítették.

A közel hatvanhatmillió forintos beruházás költségeinek legnagyobb részét – több mint ötvenhárommilliót – európai uniós pályázaton nyerte a gyülekezet, de kaptak önkormányzati, szlovák kisebbségi önkormányzati, országos egyházi, valamint egyházmegyei támogatást is, illetve magánszemélyek adományai ugyancsak hozzájárultak a felújításhoz. Pálik Pál külön megköszönte a kelenföldi evangélikusok korábbi pénzadományát.

FOTÓ: BODA ZSUZSA

A közgyűlésen köszöntötte a gyülekezetet – többek között – *Benczúr László* egyházkerületi felügyelő és *Székyné dr. Sztrémi Melinda* helyi országgyűlési képviselő, Salgótarján evangélikus polgármestere is, örömmel üdvözölve a templom megszépülését.

■ BZS

Szolgálatátvétel

Lelkésziktatás Mendén

A közelmúltban országos hírnévre szert téve ünnepelt a Pest megyei Mende község evangélikussága. *Dr. Réthelyi Miklós* nemzetierőforrás-miniszter a közelmúltban a *kulturális örökség napjai* székesfehérvári megnyitóünnepségén hirdette ki a szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére felvett új elemeket. Ezen szerepel egy tavaszköszöntő egyházi szokás: a mendei pünkösdi templomdíszítés. Zöld ágakkal, kézzel hímzett terítőkkel, kendőkkel és virágokkal díszítik fel ilyenkor a templomot.

A mendeiek október 15-én ismét örömünnepre gyülekeztek össze az evangélikus templomban. Ez alkalommal iktatta be lelkészi szolgálatába *Pintér Mihályt Krámer György,* a Dél-Pest Megyei Egyházmegye esperese, püspökhelyettes. A korábban a péteri–mendei–gyömrői társegyházközség részét képező gyülekezet közgyűlése ez év elején döntött az önállósodás mellett, ezután hívták meg pásztoruknak a Protestáns Tábori Püspökség honvédségi állományból nyugdíjba vonuló volt hivatalvezetőjét, Pintér Mihály ezredest.

Nem véletlen tehát, hogy igehirdetésében az *Efezusi levél* 6. fejezetéből az *„Isten fegyverzetének felöltéséről”* szóló szakaszt idézte Krámer György. A szolgálatátvétel a hadseregben számbavételt jelent. Kész-e az ember a szolgálatra? Az egyházi szolgálatban ugyanez a kérdés: feleslőesen meg tudja-e védeni a lelkész a rábízottakat? Ehhez kell felölteni a hit fegyverzetét, melyet Krisztus jelenít meg.

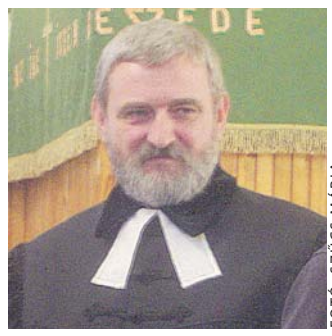

FOTÓ: SZŰCS MÁRIA

Szószéki szolgálatának alapigéjét Pintér Mihály *János evangéliumának* 4. részéből választotta. A samáriai asszony eleinte azt gondolta, Jézus szorul az ő segítségére, azonban rá kellett döbbennie, hogy ő szomjazza Jézus segítségét. Nekünk is el kell jutnunk erre a felismerésre. Nem mi vagyunk az egyház építői. Jézus maga építi.

A beiktatáson jelen lévő szolgatársak sorában *Pintér János* galgagyörki lelkész – Pintér Mihály testvére – és *Bálint Klára,* a mendei reformátusokat gondozó maglódi lelkipásztor is mondott áldást. Az úrvacsora ünneplését követő közgyűlésen *Labadics Istvánné* felügyelő és *Nyéki Klára* egyházfi kérték beiktatott lelkészüket a gyülekezet összetartására.

A gyülekezeti teremben tartott szeretetvendégségen *Kaszanyi József* polgármester a mendeiek, *Széchey Béla* az *Evangélikus Mihály-testvérközösség, Bak Péter* felügyelő az egyházmegye nevében köszöntötte Pintér Mihályt, kívánva, hogy „szolgálatátvétele” által gyarapodjon a mendei gyülekezet és mindazok a közösségek is, ahol lelkészi munkájával megjelenik.

■ Németh Mihály

Pintér Mihály Pilisen született 1958-ban. Gyermekkorától résztvevője a fóti kántorképző tanfolyamoknak. Egyházi szolgálatát monori kántorként kezdte. 1978-ban jelentkezett az evangélikus teológiára, 1983-ban szerzett diplomát. Nagyvelegen, majd Várpalotán volt lelkész. 1998–2003 között a Veszprémi Egyházmegye esperese. 1994-ben tíz hónapon át, majd 2003–2010 között – Afganisztánt is megjárt – tábori lelkész. Felesége, *Fürt Judit* magyar–ének szakos tanár. Négy gyermekük közül a három idősebb zeneművész, a legifjabb pedig egyetemi hallgató.

HIRDETÉS

Könyvbemutató a kőtárban

„Csodák pedig vannak. Ha valaki kételkedik efelől, nézze ezt a két vaskos kötetet” – kezdte köszöntőjét *Ittzés János* nyugalmazott püspök a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület történetéről szóló kiadvány bemutatóján, majd így folytatta: „A kis csoda a könyv, a nagy csoda az egyházkerület léte.”

A reformációtól napjainkig – Evangélikus gyülekezetek, egyházmegyék, kerületek a Dunántúlon címet viselő, négyéves munkával elkészült és az egyházkerület kiadásában megjelent könyvet október 13-án mutatták be a Nemzeti Múzeum lapidáriumában. *Dr. Hudi József* levéltáros-történész, a Dunántúli Református Egyházkerület Levéltárának vezetője ismertette a kiadványt. Példás összefogást tükröző, hasznos kézikönyv született a több mint száz munkatárs keze nyomán – hangsúlyozta, nem hallgatva el formai és tartalmi kifogásait sem.

A kiadvány munkálatait koordináló *D. Keveházi László* egyháztörténész, nyugalmazott evangélikus lelkész elmondta: szándékuk szerint a könyv célja egyrészt a kerület történetének megismertetése, másrészt a tanúságtétel arról az Úrról, aki a nyugati kerületnek is Gazdája.

■ Adámi Mária *felvétele*

A lelkészek lelki pásztorolása

Hivatásgondozó nap a Déli Egyházkerületben

▶ A Déli Egyházkerület vezetőségében tavaly megfogalmazódott gondolat ez év október 14-én vált valóra: ekkor tartották azoknak a lelkészeknek az első hivatásgondozó napját, akik az idén lettek „jubilánsok”, vagyis a lelkésszé szentelésük óta eltelt évek száma öttel osztható. Az egész napos találkozónak az Evangélikus Hittudományi Egyetem adott otthont.

„Olyan még nem volt – mondta *Gáncs Péter,* az egyházkerület püspöke bevezető köszöntésében –, hogy a déli kerületi lelkészi kar húsz százaléka ilyen alkalomból van együtt.” Hiszen az öt éve ordinált *Pelikán András* fasori, *Szabó B. András* pestújhelyi lelkész és a negyvenöt esztendeje szolgáló *Bízik László* börtönlelkész mellett itt vannak a tíz, tizenöt, huszonöt, harminc éve felszentelt szolgatársak is. „A mai nap a része – tette hozzá a püspök – az idén megindult lelkészi hivatásgondozói programnak. Jó ez, hiszen szüksége van egy lelkipásztornak is arra, hogy törődjenek vele, segítsék, gondozzák.”

Nyitóáhítatában *Szabóné Mátrai Marianna* püspökhelyettes az Isten kegyelme alatt álló lelkészi szolgálat bizonyosságairól és bizonytalanságairól, erejéről és erőtlenségeiről szólt az *„Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz”* (2Kor 12,9) ige tükrében.

„Kik vagyunk?” – e kérdés megválaszolásával zajlott a bemutatkozó kör. Az együttlét résztvevői a maguk választotta fényképek által inspirált gondolataikat osztották meg a többiekkel, és beszéltek önmagukról.

A következő beszélgetés témáját Gáncs Péter vezette fel. Előadása az *Életünk – istentiszteletbe fogva* címet viselte. Hallgatóit a püspök az istentisztelet öt alappillérén – *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei* – végigvezetve hangsúlyozta, hogy az istentisztelet, mindenekelőtt és -fölött, Isten jelenlétének ünnepe.

Ebéd után izgalmas beszélgetésre került sor *dr. Frenkl Sylvia* pszichológus vezetésével *Szolgálatunkról tabuk nélkül* címmel. Sikerek és kudarcok… szolgatársak vagy vetélytársak… saját lelkem, hol vagyok én… szolgálatom és családom… hogyan tovább – a jövő kérdései és lehetőségei: a téma bőséges és kimeríthetetlen volt.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A napot *dr. Varga Gyöngyi,* az egyetem ószövetségi tanszékének docense, a hivatásgondozó program egyik „lelke” zárta áhítatával és útra bocsátó áldással.

És hogy milyen volt ez a nap? Válaszként álljon itt az egyik résztvevő lelkész e-mailje, melyet hazaérkezése után írt a szervezőknek, előadóknak: „Köszönöm a tartalmas napot. Hazafelé és itthon rendeződtek bennem a hallottak, egy-egy mondat, gondolat, gondolatsor belém épül, és gazdagít, előre segít. Mindenképpen jó és hasznos volt a nap.”

■ Wiszkidenszky András

Luther a kézben és a könyvespolcon – napokon belül

Amint ez évi augusztus 7-ei lapszámunkban a *dr. Csepregi Zoltán* egyháztörténész-professzorral készült interjúban beszámoltunk róla, reformáció ünnepére megjelenik a *Luther Márton* műveiből készült könyvsorozat első darabja. Akkor az első kötet szerkesztője és egyik fordítója szólt. Most, a könyvbemutatót megelőző napokban a kötetet gondozó és közreadó Luther Kiadóba látogattunk, ahol a könyv készítésének kulisszatitkairól kérdeztük *Kendeh K. Péter* igazgatót és a kiadvány olvasó- és tördelőszerkesztőjét, *Petri Gábort.*

– Igazgató úr, mekkora vállalkozás a most induló sorozat a Luther Kiadó történetében?

– Igen nagy és jelentős. A 2011 októberében, a reformáció ünnepére az első kötettel megjelenő Luther-sorozat összesen tizenkét kötetből fog állni. (Az olvasók tájékoztatására el kell mondanunk, hogy időrendben a sorozat ötödik kötete jelenik meg először.) E tizenkét kötetből – a tervek szerint – tizenegy eredeti Luther-műveket tartalmaz, a tizenkettedik pedig átfogó, mutatókat tartalmazó könyv lesz. Bár az is tény, hogy minden kötet végén részletes személynév-, helynév-, tárgy- és igehelymutató kap helyet, így lehetséges, hogy a sorozat utolsó darabja is eredeti Luther-szövegeket tartalmaz majd.

– Milyen ütemben fogják követni egymást a kötetek?

– Évente egy, kivételes esetben két könyvet szeretnénk megjelentetni. Több mint egy évtizedes kiadói vállalkozás indult tehát útjára az elmúlt hetekben. Az évi egy megjelenéssel számolva az már bizonyos, hogy a projekt túlnyúlik a reformáció kezdete ötszázadik évfordulójának ünnepén, vagyis 2017-ig nem lesz meg mind a tizenkét kötet, de ez nem is volt elvárás.

– Beszélgetésünk idején még nincs kezünkben a könyv, s kíváncsian várjuk, hogy megjelenjen. Addig is elmondaná olvasóinknak, milyen lesz a külső megjelenése, és milyen koncepció, milyen szempontok alapján döntöttek a küllemről?

– A nemes és értékes tartalom méltó formát kapott. Igényes és szép kiadványt szeretnénk kézbe adni, ily módon is tisztelegve Luther Márton reformátori öröksége előtt. Kiadónknál hagyomány, hogy „legfontosabb” egyházi kiadványainkat – az *Evangélikus énekeskönyvet,* a *Liturgikus könyvet,* egyes meditációs könyveket vagy a *Reményik-összest* – a profilunkba illeszkedően mindig vászonba kötjük.

A Luther-sorozat borítója sötét, acélszürkés-kék színárnyalatot kapott. A régi Masznyik-féle Luther-sorozat egyébként világoskék volt. A kék színt az ő emléküknek is adózva megtartottuk. A bordó, a lila és a zöld szín pedig már más egyházi kiadványokhoz társul az olvasóink számára. Nagyon szép megoldás, hogy a gerinc mellett végigmegy Luther Márton kézírásos aláírása mélynyomatként. A kötet címe pedig szintén mélynyomott, törtfehér árnyalatú betűkkel – nagyon elegáns lesz!

Szeretnénk, ha jövőre – még mielőtt a második kötet napvilágot lát – az első kötet már e-bookként is megjelenne. Ez mérföldkőnek tekinthető a Luther Kiadó életében, hiszen ez lesz majd az első megvásárolható digitális könyvünk. És a sorozat további darabjai ugyanilyen módon, mind papíralapon, mind e-bookként megjelennének.

– Kik lesznek Luther e-bookos változatának az olvasói?

– A tudományos munkát végzők körében ma már egyre elterjedtebb ez a forma, hiszen lényegesen gyorsabban, egyszerűbben lehet benne keresni, mint egy hagyományos könyv esetében. Egyetemisták, teológusok, kutatók számára ma már nélkülözhetetlen a digitális formátum, és jogos igény egy mai könyvkiadótól. Természetesen nem ingyen fogjuk elérhetővé tenni.

– Mekkora költségvetéssel készül a sorozat?

– Egy kötet költségvetése durván ötmillió forint. Ebben benne van a nyomdaköltség, a szerkesztői, fordítói honorárium, lektorálási költség és más járulékos kiadások. Lesz olyan kötet, amely kizárólag újonnan lefordított szövegeket tartalmaz, ott a költségvonzat nyilván magasabb, mint a korábban már lefordított Luther-szövegek esetében, amelyeknél nem merül fel költségként a fordítói díj.

– Fontos, hogy megfizethető legyen a könyv, hiszen a fő cél, hogy sokakhoz eljusson Luther tanítása. Úgy tudom, nagyon kedvezményes árat szabott a kiadó.

– Valóban, a 736 oldalas kötet 4990 forintba fog kerülni. Azt gondolom, a mai könyvárak mellett ez megfizethető, és egy ilyen igényes kiadványért nem sok. Hozzá kell tennem, hogy a bekerülési költséget a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatja. Ha ez nem így lenne, akkor jóval tízezer forint felett lenne az eladási ára. Ma egy könyvesboltban a szórakoztató irodalom puhatáblás kötetei nagyjából háromezerötszáz forintba kerülnek… Nemcsak mi fogjuk értékesíteni, hanem viszonteladókon keresztül, a nagy könyvterjesztő hálózatokban is megvásárolható lesz. Az árat úgy állapítottuk meg, hogy ne legyen ráfizetéses a sorozat, de ne is csillagászati összegbe kerüljön.

Kendeh K. Péter

– Evangélikus lelkészek hivatalában mindenképpen ott lesz a helye…

– Igen, azt szeretnénk, ha valamennyi magyarországi – és persze határon túli magyar nyelvű – evangélikus egyházközség gyülekezeti könyvtárába bekerülne. Ehhez a magunk részéről úgy járulunk hozzá, hogy a könyvet elküldjük a „szélrózsa minden irányába” mint gyülekezeti könyvtári példányt, és körülbelül húszszázalékos kedvezményes árat állapítunk meg. Fontos, hogy minden magyar evangélikus gyülekezeti tag számára hozzáférhetők legyenek Luther Márton életművének most megjelenő darabjai.

– Mi jelentette a legnagyobb kihívást a kiadó számára?

– Leginkább az, hogy úgy kellett gondolkodnunk tizenkét kötetben, hogy még csak az elsőnek a szövege állt rendelkezésre. De az egész sorozatra érvényes, egységes tipográfiai tervet, formát, tördelési rendszert kellett kitalálnunk. Az apparátust is ennek megfelelően kellett kialakítani. Ezt Csepregi Zoltán, a kötet szerkesztője elvégezte, ami azért is jó, mert ő már ismeri a sorozat egészének szerkezetét, felépítését. A kötetben az eredeti Luther-szövegek tipográfiailag elkülönülnek az eléjük írt tanulmányoktól; előbbi egy klasszikus, utóbbi egy modern betűtípussal van szedve. A tárgymutató összeállítása viszont – a rendelkezésre álló időt tekintve – hatalmas, emberfeletti erőfeszítés volt. Ezt majdnem teljes egészében Petri Gábor olvasószerkesztő kollégám végezte, heteken át, szinte éjjel-nappal.

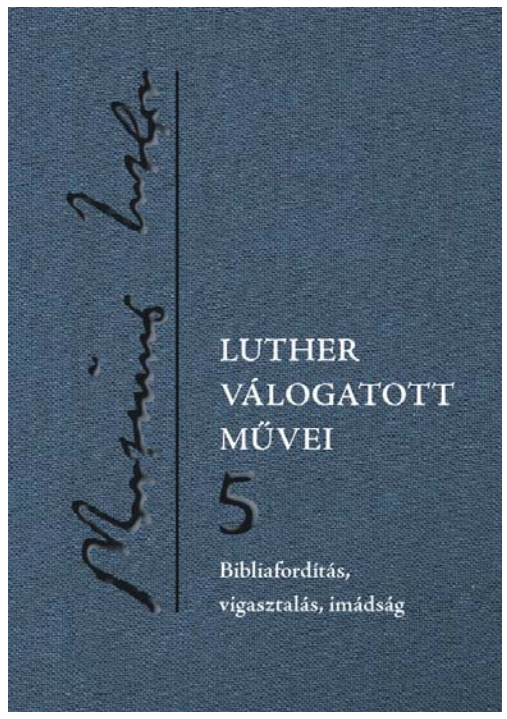

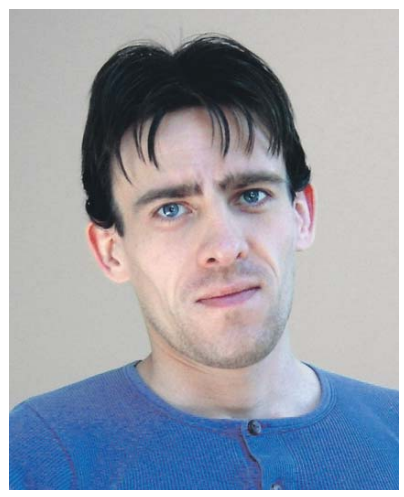

Petri Gábor

– Már nyomdában van a könyv – pontosan hol is?

– A szekszárdi nyomdában; egyelőre ezer példány jelenik meg belőle – reméljük, hamar elfogy. Ez az első „adag” fért bele a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága által erre a célra elkülönített keretbe. Tervezzük, hogy ha ez elfogy, a kiadó saját forrásból állja a többit, ugyanis az a célunk, hogy jó darabig, évtizedekig elérhető legyen mind a tizenkét kötet – lelkészeknek, teológusoknak, a jövő Luther-kutatóinak és minden érdeklődő olvasónak. Az e-book persze mindig letölthető, de papíralapon is „hosszú távra tervezünk”.

– Volt már hasonló nagy vállalkozása a Luther Kiadónak, mióta Ön itt az igazgató?

– Igen is, és nem is. A hittankönyvek esetében szintén kihívás volt, hogy egy sorozatnak egységes tipográfiai-grafikai arculatot tervezzünk, olyat, amely a kisiskolások és a gimnazisták hittankönyveinek is megfelelő köntös. A rendszerben való gondolkodásra tehát már volt példa. A Reményik-összes pedig már tízezer eladott példánynál jár, tehát volumen és befektetett összeg, szép és fontos könyvek terén vannak igen komoly előzmények. Ám azt fontos kiemelni, hogy például a hittankönyvsorozatnál egy-egy kötetre messze nem kell olyan nagy mennyiségű munkát fordítani, mint a Luther-válogatás egy kötetére.

Teológiatörténetileg természetesen ez a munka egyedülálló. Annál is inkább, mert ennyire nagyszabású Luther-sorozat még nem jelent meg nálunk, a híres Masznyik-féle kiadáshoz képest több mind kétszer annyi szöveget hozunk. Tesszük ezt tudományos igénnyel, olyan kritikai apparátussal, szakirodalommal, jegyzetekkel, mutatókkal, amelyek bőséges anyagot kínálnak a Luther-kutatók számára. Sorozatunk a kritikai és a népszerű kiadás közötti nagyszerű kompromisszum.

– A kötet olvasószerkesztőjét kérdezem: milyen feladatai vannak az olvasószerkesztőnek eredeti Luther-művek fordításai esetében?

– Alapvetően ugyanazok voltak a szöveggondozói feladatok, mint bármely más könyv esetében – helyesírás, nyelvhelyesség, stilisztika, írásmódok egységesítése és így tovább –, bár ilyen jellegű kiadványoknál a szövegszintű átszerkesztések lehetősége valamivel korlátozottabb. A kiadóhoz nyelvileg igen jó állapotú kéziratok kerültek, hála a rendkívül alapos szerkesztői munkának, az olvasószerkesztés során tehát legnagyobb részben csak a szövegek helyesírási és nyelvhelyességi gondozására kellett figyelni. Azonban tény az is, hogy sokan sokféleképpen és nagy időbeli szórással fordítottak korábban Luther-szövegeket, így az egyes műveket olvasva helyenként jelentős stílusbeli eltérések érezhetők. Kiemelném, hogy a szövegek között akad olyan, amely kimondottan mai, modern nyelvhasználattal lett átültetve, míg másutt több, tudatosan archaizáló nyelvi megoldással találkozik az olvasó. A kiadó természetesen tiszteletben tartja az egyes fordítók által választott stilisztikai, nyelvi formákat, de bizonyos ismétlődő szavak, kifejezések, szószerkezetek vagy nyelvi fordulatok esetében törekedni kell a stílusbeli egységesítésre.

– Mekkora kihívás volt a Luther Kiadó számára a könyvsorozat megtervezése és elkészítése?

– A kihívás óriási volt. A kötet tervezésénél előre kellett gondolkodnunk, hogy az egységesen kialakított tipográfiai terv, a kötet felépítése és rendszere mind a tizenkét kötetre alkalmazható legyen. A végleges tervet tulajdonképpen csak az olvasószerkesztési fázis végén tudtuk kialakítani, az összes szöveg ismeretében, hiszen az egyes Luther-művek más és más felépítésűek.

Nem is a kiadványszerkesztés szakmai feladatai okozták a nehézségeket. A kötet elkészítésére szánt idő – összevetve a kiadó munkaerő-kapacitásával és az egyéb, soron lévő kiadványok munkamennyiségével – hatalmas hajtási kényszert rótt a munkatársakra. Egy ennyire nagyszabású kiadványszerkesztési projektet nagyon nehéz volt munkaszervezési szempontból megtervezni és ütemezni. Az első kötet munkálatai során azonban megfizettük a tanulópénzt, és a tapasztalatok birtokában a második kötettől már jobban fogjuk tudni, hogyan érdemes ezt a hatalmas munkát ütemezni.

– Milyen szellemi élmény volt a reformátort ilyen „mennyiségben” olvasni?

– Ezeknek a szövegeknek a többségével már találkoztam, részben teológiai tanulmányaim során, részben olvasószerkesztőként a *Magyar Luther-könyvek* (MLK), illetve *-füzetek* (MLF) sorozat második kiadásának darabjaiban. De ilyen tematikusan megszerkesztett és csokorba gyűjtött Luther-írásokat még nem olvastam egyhuzamban.

Tematikus szempontból ennek a kötetnek a jelentősége az, hogy a Luther-életműből az úgynevezett lelkiségi, spirituális, építő irodalmat igyekszik összegyűjteni. Így elmondható, hogy a hit erősítésének és mélyítésének szempontjából is jelentős élménynek ígérkezik, és számomra is ezt nyújtotta. Luther írásmagyarázóként is áll előttünk, a *Miatyánk,* az *Apostoli hitvallás,* a *Tízparancsolat,* a zsoltármagyarázatok vagy a szentírási könyvekhez írt *Előszók* szerzőjeként (mely utóbbinak ezúttal a MLK-sorozatban megjelent változatához képest jelentősen kibővített szövegét olvashatják az érdeklődők).

– Kuriózummal is szolgál jelen kiadásuk.

– Külön érdekessége a kötetnek Luther világi jellegű írása, az *Ezópusi fabulák,* amelyeket a reformátor pedagógiai céllal fordított le és jelentetett meg. Nem teológiai jellegű írások, és nem kapcsolódnak közvetlenül a hitélethez; ezek a világi jellegű bölcsesség példatörténetei állatmesék formájában. Ez a mű Luther sokoldalúságáról is árulkodik: fontosnak tartotta, hogy korának fiataljait Aesopus meséinek tanulságaival tanítsa.

– Méltó kezdete ez a Bibliafordítás, vigasztalás, imádság *című válogatáskötet a nagyszabású Luther-sorozatnak.*

– Remélem, az olvasók ugyanúgy alig várják majd a folytatást, ahogyan én is várom.

■ Kőháti Dóra

Örömmel adjuk hírül, hogy a reformáció kezdetének 500. évfordulójára készülve a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága és a Luther Kiadó magyar nyelven az eddigi legteljesebb Luther-válogatást jelenteti meg tizenkét kötetben.

Tisztelettel meghívjuk az induló (5.) kötet bemutatójára október 28-án 11 órára a Magyar Tudományos Akadémia székházának kistermébe (1051 Budapest, Széchenyi tér 9.).

Köszöntőt mond *Fabiny Tamás* püspök, egyetemi tanár. A *Bibliafordítás, vigasztalás, imádság* című művet *Ritoók Zsigmond* akadémikus ismerteti. A válogatás szempontjairól *Csepregi Zoltán* egyetemi tanár, az 5. kötet szerkesztője beszél.

Közreműködik: *Bozzai Balázs* (hegedű), *Regős Júlia* (viola da gamba), *Győri István* (lant).

Ezen az alkalmon kerül sor a reformációi emlékév védnöki körének bemutatására.

(A helyszínen a kötet kedvezményesen megvásárolható.)

Konferencia a radikális Krisztus-követésről

▶ A szerzetességet az ökumené szempontjából megosztó témaként szoktuk számon tartani. Erre valamelyest rácáfolt az október 15-én a bakonybéli bencés monostorban tartott konferencia. Az alkalom apropóját az adta, hogy a helyi szerzetesközösség egy éve egy református taggal gazdagodott, aki megőrzi felekezeti identitását, de a benedeki regula szerint él. A konferencián római katolikus, református és evangélikus teológiai tanárok, lelkészek, szerzetesek és ökumenikus közösségek tagjai vettek részt, összesen harmincan.

A jelenlévők testvéri közösségben, együtt gondolkodva és imádkozva keresték a Krisztus-követés útját. A teológiatörténeti hátteret *dr. Szűcs Ferenc* református teológiai tanár rajzolta meg. Tézise szerint a reformátorok nem teljesen elvi alapon utasították el a szerzetesség gyakorlatát, hanem nagy részben csupán az volt a céljuk, hogy a számos akkori visszaélést felszámolják.

Dr. Béres Tamás, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense előadásában *Dietrich Bonhoeffer* és *Dorothee Sölle* gondolatait idézte, és a Krisztus-követés lényegeként a megszólíthatónak maradást nevezte meg. A másik evangélikus előadó *Veperdi Zoltán* evangélikus lelkész volt, aki a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület diakonisszáinak életét mutatta be.

Több közösség példája vetett fel általános érvényű kérdéseket. Így a házigazdák őszintén beszéltek arról, hogy a Magyarországi Bencés Kongregáció történetében hogyan került egymással ellentétbe az intézményfenntartás és a lelkiség. Tanulságos a Boldogasszony Iskolanővéreknek az a dilemmája is, hogy meddig érdemes fenntartani azt a rendszert, hogy iskoláikban a szerzetesek szaktárgyakat is oktatnak.

A leginkább előremutató azoknak az ökumenikus közösségeknek a bemutatkozása volt, ahol katolikusok és protestánsok, családosok és szerzetesek szoros együttműködésben élnek és dolgoznak. Ezeknek a kommunitásoknak nemcsak a gyakorlata ökumenikus, hanem fontos ügyük az egyház egységének előmozdítása. Ilyen szolgálatot végez többek között a Taizéi Közösség, a Chemin Neuf Közösség és a Szent Lukács Ökumenikus Lelkigondozó Dékánia.

A bakonybéli bencések nagy vendégszeretete remek hátteret kínált az együttléthez. A beszélgetésekben önkéntelenül is újra és újra felszínre került közös sóvárgásunk a felekezetek közötti úrvacsorai közösség iránt.

Könnyen lehet, hogy a hasonló találkozások semmit sem mozdítanak az egyházdiplomáciai tárgyalásokon. Mégis a jelenlevőknek, azt hiszem, általános tapasztalata volt, hogy ez a nap közelebb hozta őket egymáshoz, mindenekelőtt azáltal, hogy a középpontban nem az együttműködés praktikái, még csak nem is az egymás gazdagítására képes különböző hagyományaink álltak, hanem legfontosabb ügyünk, amely önmagában elég a testvéri közösség kiteljesedéséhez: Jézus Krisztus követése.

■ Tóth Károly István

Torna és kultúra

Olykor egy rosszul elvégzett munkának is lehetnek áldásos következményei, mint ahogyan ez megtörtént Piliscsabán, a Fébé Szociális és Rehabilitációs Szolgáltató Nonprofit Kft. területén, ismertebb nevén a Silóban is.

A többségében fogyatékos emberek számára rehabilitációt, munkát és otthont is nyújtó intézményben nemcsak asztalosműhely, nyomda és uszoda működik, de tornaterem is. Ez utóbbinak a szigetelése évek óta nem volt tökéletes, ezért a terem többször is beázott.

A Poézis együttes

A felújítás során a kft. vezetői úgy döntöttek, bővítik a tornaszoba funkcióját. Így került a helyiségbe egy kerekes székkel is könnyen megközelíthető színpad. A most már kulturális rendezvényekre is alkalmas, Fébé-teremnek elnevezett épületrészt október 14-én, pénteken délután avatták fel.

Az új funkciót színes műsor keretében próbálták ki. *Endreffy Attila* igazgató köszöntője után a *Kákay István* országos irodaigazgató által vezetett *Poézis együttes* jelen levő tagjai – *Kákay Katalin* ének- és *Tolnai Judit* csellóművész – magyar költők megzenésített verseiből nyújtottak át egy csokorra valót az egybegyűlteknek. *Boros Péter,* a Siló egyik lakója két vers felolvasásával színesítette az estet, míg *Lisztes László* karnagy vezetésével a perbáli *Maklári kórus* adott hangulatos koncertet.

FOTÓK: BODA ZSUZSA

Boros Péter Sík Sándor-verset olvas

A Siló vezetői és lakói azt szeretnék, ha a – változatlanul tornateremként is működő – helyiség, a Fébé-terem a jövőben gyakran otthont adhatna hasonló kulturális programoknak.

■ BODAZS

Európa árnyai – a fal túloldalán

▶ „Látogasson el Európa közepébe!" Kevesen gondolnák, hogy ezzel a szlogennel nem a szomszédos Ausztriába vagy Szlovákiába, hanem egy tőlünk jóval északabbra fekvő országba, Litvániába csalogatják a turistákat a helyi idegenforgalmi hivatalok. Ha azonban a térképre tekintünk, állításukat nem kérdőjelezhetjük meg: Litvánia földje valóban kontinensünk földrajzi centrumában terül el. Valójában tehát „központi helyen" tartotta tanácskozását az Európai Keresztény Nők Ökumenikus Fóruma (EFECW), amelynek évenkénti összejövetelére a tagországok úgynevezett nemzeti koordinátorai is hivatalosak. Hazánkat *Gaál Izabella* debreceni nyelvtanár és e sorok írója képviselte.

Bár a konferencia mintegy félszáz résztvevője szeptember utolsó hetében csupán néhány napot tölthetett el a balti országban (közelebbről Druskininkai városában), mégis meggyőződhetett csodálatos természeti szépségeiről. Az ország területének egyharmadát erdők borítják, földjét hatalmas folyók szabdalják – tizennyolc olyan, amely száz kilométernél hosszabb –, kétezer-nyolcszáz tó ad otthont a halaknak, vízimadaraknak, és akkor még nem szóltunk szemet gyönyörködtető tengerpartjáról.

Az ország fővárosa, Vilnius sem véletlenül lett 2009-ben Európa kulturális fővárosa. Óvárosában frissen kövezett sétálóutcák, mindenütt felújított, élénk színűre festett történelmi épületek, hatalmas templomok. Köztük az *Aušros-kapu,* amelynek földszinti kápolnája őrzi Litvánia, de talán az egész Baltikum legfontosabb szentképét, az 1620 körül festett *Csodatévő Madonnát,* amelyhez naponta érkeznek százával a zarándokok…

Markánsan katolikus országban rendezték meg idén az európai női konferenciát, hiszen Litvánia lakosságának nyolcvan százaléka a római felekezethez tartozik. Az orosz nemzetiségűek aránya mintegy nyolc százalék, ők természetesen az ortodox egyház tagjai.

Ám a konferencia litván vendéglátói mégis egytől egyig protestáns asszonyok voltak. Így *Kristina Ivanauskiene* is, aki a lakosság alig 0,6 százalékát kitevő evangélikus felekezetben szolgál lelkészi munkatársként. Férfi kollégáihoz hasonlóan ő is teológiát végzett ugyan, csakhogy egyháza nőket nem ordinál lelkészi szolgálatra. Nem csoda hát, hogy – mint az EFECW végrehajtó bizottsági tagja – Kristina maga is szorgalmazta, hogy az idei tanácskozásnak legyen ez a témacíme: *Nők – a kirekesztés falának döntögetői.*

A konferencia tematikus része azonban korántsem a kisebbségi helyzetről vagy éppen a teológusnők – néhány egyházban nyilvánvaló – megkülönböztetett, egyenlőtlen helyzetéről szólt. A szervezők globális problémára hívták fel a figyelmet: a kizsákmányolás régi-új formájára, az emberkereskedelemre. Ezen belül különösen is az országhatárokon átnyúló prostitúció kérdése került terítékre.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Néhány olvasó most bizonyára felteszi magában a kérdést: de hát miért kell ehhez litván helyszín? Legfőképpen pedig: miért kell egy felekezetközi konferencián foglalkozni e nagyon is világi témával?

Nos, Litvániának sajnos nagyon is sok köze van a prostitúcióhoz, és erről *Julia Staskauske* belügyminisztériumi osztályvezető is kendőzetlen nyíltsággal beszélt. „Ne tévessze meg Önöket a külsőnk. Látszólagos gazdagságunk homlokzata mögött – falaink között – szegénység lakik" – kezdte előadását. A pénzügyi válság hatalmas károkat okozott ebben az országban is, ahol a szovjet rendszert követően épp csak talpra állhatott a gazdaság. (A munkanélküliek aránya mostanra elérte a 17,2%-ot!) Arról csupán becsült adataik vannak, hogy a kilátástalan anyagi helyzetben hány litván fiatal keres megélhetést külföldön, ám hogy a fiatal lányok közül egyre többen válnak a prostitúció iparának áldozataivá, azt riasztó jelentések sora jelzi.

„Mert minden rossz gyökere a pénz szerelme…" (1Tim 6,10) – ugyanerről a kérdésről Isten igéjének fényében beszélt *Sven-Gunnar Lidén* svéd lelkipásztor, aki az Európai Baptisták Szövetségének emberkereskedelem ellen küzdő munkacsoportját vezeti. Előadásában spirituális összefüggésekre mutatott rá. A gonoszról, arról a démoni hatalomról szólt, amely az ember bukására tör, felhasználva Isten teremtményének gyenge, sebezhető pontját, vagyis a kapzsiságát. Ő abból a Svédországból jött, ahol – Európában egyedüli módon – nem az illegálisan dolgozó prostituáltat büntetik meg, hanem azt, aki a szolgáltatását igénybe veszi.

A kizsákmányoló rendszerhez való asszisztálás is bűn – hangsúlyozta Lidén lelkész, majd egy, a Bibliából ritkábban idézett mondattal zárta előadását: *„…mert a férfiak is (…) együtt áldoznak a kéjnőkkel. Az ilyen értelmetlen népnek el kell pusztulnia."* (Hós 4,14)

Döbbent csendben várta a hallgatóság, hogy ezek után mi fog még elhangzani. Hiszen mindenki tudta, hogy a próféta szavait követően Izráel akkor Isten ítélete alá került, korábban pedig maga az előadó utalt arra, hogy a nagy Római Birodalom bukását is az erkölcsi romlottság idézte elő… Lidén lelkész azonban már nem mondott semmit. A litvániai Druskininkaiban, Európa földrajzi szívében 2011 szeptemberében hallgatásával ébresztette a résztvevőket, hogy míg nem késő – döntögessék a falakat!

■ B. Pintér Márta

„Amikor Kálvin fellépése előtt még egy jót borozhattunk…”

Nemzetközi konferencia fiatal teológusoknak – másodszor

Hatalmas érdeklődés mellett zajlott október 14–16. között a *fiatal kutatók és doktoranduszok második nemzetközi teológuskonferenciája.* A Magyarországról, Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből, illetve Angliából, Ausztriából és Kanadából Budapestre érkezett – a katolikus, református, evangélikus, baptista, unitárius felekezethez, illetve a zsidó közösséghez tartozó – doktori hallgatók négy párhuzamos ülésen összesen hetvenegy előadást tartottak pénteken este és szombaton. A tizenhét doktori iskolából érkezett előadókat, valamint a vendégekkel együtt éppen százfős közönséget a Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Hittudományi Kara várta nyitott ajtókkal. A rendezvényt vasárnap – *Gáncs Péternek,* a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspökének szolgálatával – istentisztelet zárta a Deák téri evangélikus templomban.

A tudományos tanácskozás védnöki tisztét *dr. Kránitz Mihály,* a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának professzora,

FOTÓ: SZÁVAY LÁSZLÓ

Szászfalvi László egyházi, nemzetiségi és civil kapcsolatokért felelős államtitkár, illetve *dr. Fabiny Tamás* evangélikus püspök látta el, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) tanári karát *dr. Szentpétery Péter* habilitált egyetemi docens, tanszékvezető képviselte.

A hittudományi kar dísztermében tartott szombat reggeli ünnepélyes megnyitón *Szávay László,* az Eötvös Loránd Tudományegyetem történész és az EHE evangélikus teológiai doktori hallgatója, a szervező Doktoranduszok Országos Szövetsége Teológiai Tudományos Osztályának (DOSZ TTO) új elnöke köszöntötte a megjelenteket. Kiemelte, hogy a konferencia megszervezésének legfőbb célja – a tudományos eredmények közös megismerésén túl – a Kárpát-medencében magyar nyelvű teológiai doktori képzést nyújtó intézmények PhD-hallgatóinak, valamint a laikus, de egyházhű tudósjelölteknek az összefogása, a közösségteremtés volt. Hozzátette: külön örömre és reményre ad okot, hogy az idei legnagyobb hazai doktoranduszkonferencia éppen teológiai témájú.

A védnökök közül Kránitz Mihály professzor mint az Ut Unum Sint Ökumenikus Intézet elnöke arra hívta fel a hallgatóság figyelmét, hogy bár különböző felekezeteket képviselve végzik tudományos tevékenységüket, Mesterük mégis egy.

Dr. Szabó István református püspök igehirdetésében hangsúlyozta, hogy a teológia tudományának művelése nem lehetséges az élő hit nélkül, ugyanakkor korunkban számtalan szomorú példát látva bebizonyosodott, hogy a tudomány önmagában nem képes boldoggá tenni az ember életét. *„Az odafennvalókkal törődjetek…”* (Kol 3,2) – buzdította a Dunamelléki Egyházkerület püspöke a hallgatóságot. *Bojárszky András,* a DOSZ elnöke a szervezet múltjáról és az előtte álló feladatokról beszélt. A hazai tudományos képzés – mint mondta – számtalan problémával küzd, ezért is örömteli, hogy a doktoranduszok maguk is aktívan részt vesznek a tudományszervezésben.

Csűrös András Jakab református teológiai PhD-hallgató, a DOSZ TTO leköszönő elnöke az ünnepség végén ismertette a konferencia menetét. Az Augustinus-szekcióban vallásfilozófiai, vallástudományi, rendszeres teológiai előadások hangoztak el, a szekció vezetését *dr. Kendeffy Gábor,* a KRE Bölcsészettudományi Karának tanszékvezetője látta el.

A nemrégiben elhunyt nagyszerű bibliatudósról, *Bolyki Jánosról* elnevezett szekcióban az ó- és újszövetségi biblikus tudományok kutatói adtak számot eredményeikről *dr. Zsengellér József* professzornak, a házigazda hittudományi kar dékánjának a vezetésével. A Szenczi Molnár Albert-szekcióban *Kálmán Peregrin* ferences szerzetes, művészettörténész, a Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár gyűjteményvezetője várta a konferencia tagjait és vendégeit, akik az egyházművészet, könyvtár- és levéltártudomány, illetve az 1790-ig tartó egyháztörténet területéről hallgathattak előadásokat.

A hitvalló evangélikus lelkész, *Sztehlo Gábor* nevét viselte a negyedik tanácsterem, amely a túlnyomórészt modern kori egyháztörténet, illetve pasztorálpszichológia, diakónia és a valláspedagógia iránt érdeklődőket fogadta. A tanácskozást itt *dr. Kertész Botond* egyháztörténész, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos munkatársa vezette.

Az egyenként huszonöt perces előadások számtalan érdekességet tartogattak az egymás felszólalásait nagy érdeklődéssel végighallgató fiatal kutatók és a vendég hallgatóság számára. A teljesség igénye nélkül: az *Amikor még egy jót borozhattunk Kálvin fellépése előtt Genfben* című előadásból megtudhattuk, milyen volt az élet a 16. század elején Svájcban, máshol pedig azt, hogy milyen összefüggésekre érdemes gondolnunk a protestantizmus és a Szent Korona-tan összefüggésében. Hallhattunk a *Példabeszédek könyvének* egy értelmezésbeli kritikájáról, megismerkedhettünk *Liszt Ferenc* és a ferences rend kapcsolatával. *A Tanácsköztársaság és a Messiás* címmel a proletárdiktatúra egyházi vonatkozású abszurd intézkedéseiről tartott referátumot is nagy érdeklődés kísérte, csakúgy, mint *Szent Ágoston* eredendő bűnről szóló tanításának elemzését.

Érdekes információkkal gazdagodtunk a pasztorálpszichológia úgynevezett LRD-módszerével kapcsolatban éppúgy, mint *Karl Barth* megbékéléstana egy recepciójának tekintetében, de az érdeklődő az iszlám és az állam kapcsolatáról Franciaországban jelenleg zajló politikai-társadalmi viták természetébe is betekintést nyerhetett. Az estig kitartók *Zrínyi Miklós* bibliaolvasatáról kaptak átfogó képet, míg mások *Chaim Potok* író munkásságával ismerkedhettek meg egy angol nyelvű előadás keretében.

A szünetekben, a közös ebéd és vacsora, illetve a szombat esti borkóstoló ideje alatt úgy tűnt, megvalósultak a konferencia céljai: az egymástól nagy földrajzi távolságban élő s néhány hitbeli kérdésben is különböző doktori hallgatók között tudományos érdeklődés támadt egymás témái iránt, és számtalan új, eddig nem létező baráti-kollegiális ismeretség köttetett.

Nem jelentéktelen tény, hogy a konferencia tagjai a hasonló nagyságú rendezvényekhez képest igen jutányos áron tölthették el a hétvégét. A nagylelkű anyagi segítségért ezúton is köszönet illeti a Magyarországi Evangélikus Egyházat, a Károli Gáspár Református Egyetemet és a Doktoranduszok Országos Szövetségét.

Az adományoknak köszönhetően – a tervek szerint – tekintélyes terjedelmű, a konferencián elhangzott összes előadást tartalmazó kötet születik karácsonyig.

Mint Szávay László elmondta, a résztvevők visszajelzései alapján immár egyértelmű kötelesség, hogy a szervezőbizottság jövőre is, immár harmadik alkalommal nyújtson lehetőséget a különböző felekezetek Kárpát-medenceszerte munkálkodó doktori hallgatóinak a találkozásra.

■ P. M.

„Lépjél bele a másik mokaszinjába…”

Szakmai konferencia az empátiáról

Napjaink egyre kínzóbb nyűge a diszharmónia. Fokozódó közönyünk, érzéketlen kőszívűségünk elmagányosít. Létünk összhang után kiált Istennel, embertársainkkal és saját magunkkal. Lelkünk megértés után sóhajtozik. Erre a „sóhajtásra” válaszul indította el *Börönte Márta,* a budapesti Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközség lelkésze azt az országos szakmai konferenciát, amelyre a humán oldal szakembereit hívta „szívtől szívig érő párbeszédre”. Az október 13-án már másodízben megrendezett konferencia – *Empátiával a harmonikus világért* címmel – a XVI. kerületi Corvin Művelődési Ház – Erzsébetligeti Színház Harmónia termében nyitogatta a jelenlévő pedagógusok, gyógypedagógusok, orvosok, lelkészek, pszichológusok, szociális szakemberek, rendőrök szívét.

Ünnepélyes megnyitójában *Kovács Péter* kerületi polgármester, országgyűlési képviselő hitet tett amellett, hogy egyedül az empátia, a beleérzés képessége számolhatja fel az egoizmus em-

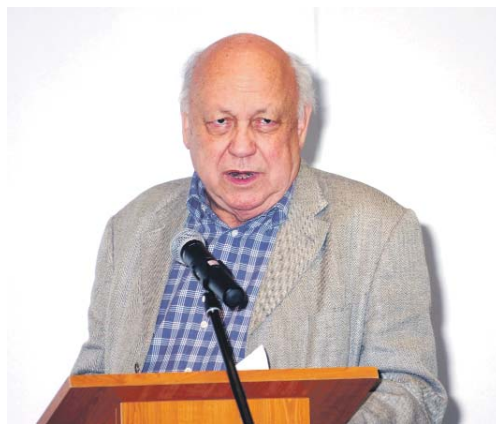

Dr. Buda Béla pszichiáter

beri közösségeket tönkretevő világjelenségét. Indián közmondással hívta fel a nagyszámú jelenlévő figyelmét: a másik ember megértése ott kezdődik, hogy belelépünk a mokaszinjába.

Pozsonyi Mónika, a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesületének elnökségi tagja köszöntőjében hangsúlyozta: az empatikus nevelés csodája, hogy felszínre hozza rejtett képességeinket.

A konferencia fővédnökének, *dr. Buda Béla* pszichiáternek az *Empátia – család – emberi fejlődés* című előadása bemutatta az empátia gazdagító jelenlétét életünkben. Az embe-

FOTÓK: MÉSZÁROS TIBOR

ri fejlődésen születéstől a halálig végighúzódik az empátia igénye. A beleérzés képessége bennünk él, azonban fejlesztenünk kell a kommunikáció során önvizsgálattal, megérzéseink tudatosításával, a tolerancia gyakorlásával. Ez kemény lelki munka, de az empátiának humanizáló hatása van. Fontos része az elfogadás kultúrájának és új, gyümölcsöző módszer a nevelésben.

Az együtt érző kommunikáció „zsiráfnyelvével” hangolják szeretetre óvodásaikat *Pintér Krisztina* és *Vasvári Tünde* kerületi óvónők. Előadásuk illusztrációjaként bemutattak egy dokumentumfilmet, amelyből kiderült, hogy az alig néhány esztendős apróságok már tudják, hogy a „sakálnyelven” kommunikálók agresszív, a másik lelkébe taposó magatartása milyen fájdalmasan romboló. Ellenben a szeretet nyelve a megbeszélés-megbékülés örömteli lelkületét terjeszti a kicsinyek között.

A XVI . kerületi Móra Ferenc Általános Iskola igazgatója, *dr. Jeszenszkyné Gallai Gabriella* üdvözölte a konferencia létrehívását, hiszen intézményük „rejtett tanterve” szerint az empatikus egymásra figyelés kell, hogy meghatározza az iskola légkörét. A tanulmányok elsajátítása is sikeresebb, ha a tanárok és diákok lelki egészségére is gondot fordítanak.

Integráltan szegregálva címmel jogszabályi eligazítást is hallhattak a résztvevők arról, hogy a mai magyar közoktatási rendszerben miként igazodhatunk el, ha fogyatékkal élő vagy sajátos nevelési igényű a gyermekünk. *Ammerné Nagymihály Emília* gyógypedagógiai tanár, közoktatási szakértő előadásában arra hívta fel a figyelmet, hogy a legteljesebb társadalmi integráció érdekében szükséges, hogy ezek a gyermekek szegregált oktatásban részesüljenek, ahol szakemberek foglalkoznak fejlesztésükkel.

Sokan könnyeikkel küszködtek, amikor *Móricz Edit* beszélt autista kislányával átélt kálváriájáról. Bátorító volt hallgatni, hogy anyai szeretetének tüze hogyan olvasztotta meg az elutasítottság, a megvetettség, a tehetetlenség jéghegyét a hivatalokkal vívott küzdelmében, amíg gyermeke szeretetteljes közösségbe kerülhetett, és megkaphatta a számára megfelelő oktatást.

Börönte Márta lelkésznő egy álmát osztotta meg a hallgatósággal. Ebben az álomban a földgolyó annál szebben ragyog, minél jobban szeretik egymást a lakosai. Ennek a szeretetnek a jellemzője az empátia, az ítélkezésmentes lelkület, a segítő irgalom és az egység. A lelkésznő közvetlen munkatársa, *Katona Erzsébet* gyógypedagógus, önismeretitréning-vezető abból a harmincórás akkreditált önismereti tréningprogramból mutatott be részleteket, amelyet Börönte Mártával rendeznek meg nagy érdeklődés mellett évről évre.

Különleges színfoltja volt az alkalomnak *Lenner Nóra* tréner előadása, aki a lovaglást mint mentális tréninget ajánlotta a publikumnak. A lovak a nonverbális kommunikáció mesterei. Rendkívül empatikus lények, csak a hiteles viselkedésre reagálnak. A paripa nem ítél az első benyomás után, és mindig ad gondozójának egy újabb esélyt, ha az hibázott.

Farkas Erzsébet transzperszonális terapeuta *Gyermekeink tanítanak szeretni* címmel tartott előadásában kiemelte, hogy a gyermeki lélek már nem is az empátiát, vagyis a beleélést, hanem a szeretet legmagasabb fokát, a szimpátiát, azaz az együttérzést igényli és gyakorolja.

A konferencia végén a résztvevők kört alkotva, kézen fogva hallgatták meg *Zsiga László* színművész előadásában *Ruth Bebermeyer* versét:

A szavak ablakok vagy falak.
Elítélnek vagy felszabadítanak.
Célom: úgy szólni és úgy figyelni,
Ami mindenkinek a szeretetet jelenti.

■ Bakay Beatrix

Római jegyzetlapok

(Napló, 2011)

Róma. Az Örök Város a lombarany őszben. A búcsúzó évszak legszebb napja ez. Állok, mint akinek földbe gyökerezett a lába. Öröm és fájdalom kavarog bennem. Szeretteim közül hányan akartak ellátogatni e szent helyre, hány kedves barát, és csak nekem sikerült. Hála Istennek, hogy annyi bajból kiemelt, rendetlenkedő szívemet lenyugtatta: „Hagyd a gondokat. Készülj a csodás utazásra!”

Betérek egy emeletes házak közé ékelt templomba. Ötszáz éves vagy ezer-? Ritka ajándék: egyedül vagyok, de néhány perc múlva hangos japán turisták érkeznek, és – a tiltás ellenére – vakuznak mindent. Azután megyek tovább, az artézi kútból megtöltöm kulacsomat. Az út csupa ragyogás, arany tisztaság a déli latin táj. Kilobbanó fények. Csobogó szökőkutak, magas píneák, sugaras pálmafák. És a legszebbek: császárok, rabszolgák, festőóriások, halászok, vándorok keze érintette kövek.

* * *

Kápolna. Kora reggeli imádság. Legmélyebb értelme ez lehet: „Adj erőt, Uram, hogy sebzett szívem kibírja a felfedező, hosszú utakat.” És azután: „Adj még erőt, Istenem, hogy elviselem a sok szépséget!” Az egyszerű és tiszta hétköznapi csodákat.

Constantinus diadalíve és a Colosseum

* * *

Capitolium tér. *Michelangelo,* a nagy szobrász és festő tevékenysége 1538-ban kezdődött itt, amikor az általa tervezett talapzaton elhelyezték *Marcus Aurelius* bronz lovas szobrát. Persze, mint mindenütt, neki is verekednie kellett, hogy a városi hatóságok engedélyezzék tervei megvalósítását. Végül kiharcolta a harmadik épület szimmetrikus elhelyezését, és a világ egyik legszebb terét álmodta meg! A lépegető lovon ülő császár tartása méltóságot sugall, arca és mozdulata a filozófus szelídségét fejezi ki. (Már csak a hadvezér *Elmélkedések* című bölcs kötetét kell elővenni és az egyik kőpadon olvasni, visszapergetni az időt nyolcszáz évvel.)

* * *

Egy arc a Forum Romanumról. Lenézek a vaskorlát mögül: hatalmas területet kell bejárnom. Mellettem egy idegenvezető, jobb kezében hosszú botot tart a feje fölé, rákötve sárga kendő, hogy el ne veszítse csoportját. Belehallgatok: „Az etruszk királyok korában kezdődött a város urbanizálása. A mocsarat lecsapolták, és mint központi térre, ide költöztették az állami élet legfontosabb kulturális és politikai intézményeit.”

Elindulok, s mint az űrhajósok a Hold szürke porhamujában, lassan lépdelek a sűrű romvárosban. Merész ívek, oszlopok, komoly faragások, tört kődarabok, rajtuk latin föliratok, *Constantinus* penészes zöld bronzfeje, szél sodorta arany levelek, mintha lenne a kifosztott Kelet ideöntött mesés kincse…

Császárok császárok után, volt, hogy évente kettő is meghalt, palotákra paloták dőltek; keselyű századok szaggatták Saturnus templomát, *Caesar* bazilikáját. Leülök egy oszloptöredékre. Látom, mellettem egy kedves arcú idős néni pihen. Egyenruhája, jelvénye mutatja, hivatalos ember, de nem szól, csak mosolyog, örül, hogy körötte a kíváncsi világ hömpölyög.

* * *

Via Appia Antica. A városkaput magunk mögött hagyva a híres-nevezetes úton lépkedünk. Krisztus előtt 312-ben *Claudius* kezdte építeni Capua irányába. Kétoldalt ritkás fák övezik. Megkoptak a lerakott nagy kőlapok; belém villan: hányan siettek rajta a több mint kétezer év alatt? És kik? Hová mentek, hová vitték őket? *Vas István* szép prózaverse jut eszembe: „Látta-e Jézust Péter a Via Appián? Mennyi gyerekelképzelésem: hátha mégis járt ott a fehér úton, a holdsütésben. És mennyi kétely és talány. Aztán a könnyű magyarázat: hogy azt látta, amit belül látott, s egyremegy a Genezáret vagy a Via Appia. Hiszen akkor is testileg, és akkor is azt a testet, amelyet mindnyájan úgy szerettek, hogy föl kellett támadnia.”

* * *

Vacsoraidő. Késő délutánra mindenki elfárad. Még leghűségesebb segítőm, *Robi* fiam is. A barokk szépségű Santa Maria della Pace közelében apró éttermek. Van, ahol csak három asztal van a fal mellett; a mienk nagyobb, egyszerű és családias. Bent lobog, parázslik a kemence, sül és illatozik a pizzánk. Kis kancsóból öntöm a jó vörösbort.

Mercati di Traiano

Pontosan hat órakor fiatal nő érkezik, két eleven gyermekkel. A magas *Domenico* vigyázzban áll előtte, és számolja a mai fizetséget. Gondolom, kevés lehet, mert az apró asszony megdöngeti a férfi erős mellkasát. Újabb eurók kerülnek elő, azután mosoly, ölelés, béke egy időre. A búcsúpohárhoz ő hozza az újabb bort; megfogja a kezemet, s mondja dallamos, pergő panaszát. A lényege ez lehet: „Édes barátom, ha olasz nőt veszel feleségül, te leszel a világ legboldogabb és legboldogtalanabb embere!”

* * *

Esti harangszó. Már a negyedik alkalom, hogy egy szép és rejtőző templom közelében pihenünk meg. Nem az időt jelzik a mély szavú harangok, egyszerűen csak zengnek. Fölverik a pillanatnyi csendet, üzenni akarnak valami fontosat. Nem a gépi vezérlés ez, a kopott köteleket húzza valaki: egy öreg pap. Valamilyen titokzatos figyelmeztetés lehet: Vigyázz, gyorsan lepereg az élet! Siess valami jót tenni embertársaidért.

* * *

Kövér gladiátor. Az Örök Város bővelkedik jelképekben. Az egyik legismertebb közülük a Colosseum. Elnevezését nem „kolosszális” méreteinek köszönheti, hanem *Néró* császár harminc méter magas szobrának. Annak idején nem kevesebb mint ötvenezer embert szórakoztattak benne.

Most kevesebben vagyunk, de így is hömpölyög a látogatók véget nem érő sora. Még jó, hogy mindig van mit felfedezni. Most éppen egy főállású gladiátor érkezik új autóján. Gyorsan átöltözik, szakállát megfésüli, vörös tógát terít a vállára, előveszi véres fakardját, és várja a turistákat. Főleg a fiatal nőket, akik – kellő pénzért – együtt fényképezkedhetnek vele.

* * *

Mesterek. Hány és hány nagyszerű férfi! Építészek, festők és szorgos szobrászok. A legtöbb töprengve, küszködve dolgozott, sőt volt, aki elégedetlen volt önmagával, és önkezével vetett véget az életének. Egy kivétel volt: Michelangelo. Ő minden feladatot megoldott, az ő kezében minden arannyá változott. Látástól vakulásig dolgozott. Tervező ceruzát vett elő, éles vésőt, és zseniális freskókat festett, fényesre csiszolt szobrokat faragott.

* * *

Olasz drukkerek. Búcsúvacsora, mögöttünk az alkony megvilágította templom. Alig fogunk a remekmű pizzához, hangzavarra leszünk figyelmesek. Dicsérjük az ételt, iszunk, fogadkozunk: ha Isten megadja, jövőre újból eljövünk Rómába.

Közben erősödik a hang, azután váratlanul olyan ordítás tör ki, hogy megremegnek a környék házai. Zeng a keskeny utca: „Góóóól!” Gyorsan fölugrok, és átmegyek a szomszédos totóirodába. Focimeccs van: római rangadó. Tömve a terem és előtte a kis tér. Mindenki drukkol a helyi csapatnak. Csupa értő és kritikus ember. Gyorsan megszeretnek, mondom: ti arany-, mi, magyarok falábúak. Az újabb gólnál már öleljük egymást, sőt a titkos lapos üvegből is megkínálnak.

S. Barbara e S. Tommaso d'Aquina dei Librai

* * *

Szent Péter-bazilika. Mielőtt belépnénk a hét főtemplom közül a legismertebbe, leülök a gyönyörű és tágas téren. 1626. november 16-án szentelték föl a bazilikát. Mennyi ember lehetett akkor, és azóta hányan megfordultak itt! Gigantikus alkotás, kicsit el is veszik benne a messziről érkező. A félhomály mély csöndjében van egy apró fényjel, mintha szál mécses világolna. És mégis. Mindenen áttör ez a fenséges, fájó-szép csoda: Michelangelo *Pietàja,* a mindössze huszonöt éves fiatalember világhírű szobra: Krisztus siratása. A művész egyetlen szignált alkotása. A Madonna keblén húzódó szalagra ezt véste: „A firenzei Michelangelo Buonarroti készítette.”

* * *

A Sixtus-kápolna. Nem könnyű bejutni a Vatikán több kilométer hosszú múzeumába. Végtelenül gazdag gyűjteményeit végigjárni egy nap és két láb kevés. Félezer esztendő alatt annyi műkincs halmozódott itt föl, mint sehol a világon.

Lépésben halad az ember, és ámulva nézi az ókori római alkotásokat, a keresztény művészet legszebb munkáit, a távol-keleti válogatást… Azután ott a zsúfolt képtár, az egyiptomi szobrok ritka becsű folyosója, a kőtár és a könyvtár. Mikor össze akar esni a látogató, apró táblát pillant meg: *Capella Sistina.* De addig még emeleteket, lépcsősorokat kell legyőznie.

Kis ajtón át végre beléphetünk mi is. Hát itt vagyok, előttem az, amiért nekivágtam a fárasztó útnak. A hatalmas teremben, a fal mellett leülök a kőpadra. Nézem a közel ezer négyzetméteres mennyezetfreskót, és elképzelem: Michelangelo négy esztendőn át hanyatt fekve festette magas állványról. Közben szemére és őszülő szakállára csorgott a sűrű festék. Alig készült el, jött *II. Gyula* pápa újabb megbízása: fesse meg oltárfreskónak az utolsó ítéletet. (1541-re készült el végleg, és felvehette az elmaradt pénztartozást.)

Saturnus és Vespasianus temploma

FOTÓK: FENYVESI RÓBERT

Gigászi alkotás, izzó, kavargó látomás. Mennyi keserűség és alig látható remény a próféták világot felismerő mozdulatán. És újra szól a pergament tekerő Ezékiel, hallgat Dániel, Ézsaiás, Jeremiás. És az elítéltek szaporodó hada az örvény közepén. A Fiúisten a fekete égen: kit hív magához? Kik itt voltunk, és itt vagyunk, van-e egy közöttünk méltó a feleletre?

■ Fenyvesi Félix Lajos

Számolj vele, hogy hinni fogsz!

Szubjektív kalauz Cincinnati Teremtésmúzeumához

„Prepare to believe” („Számolj vele, hogy hinni fogsz”) – szabadon fordítva ez a jelmondat szerepel a *Creation Museum* – azaz *Teremtésmúzeum* – bejáratán, de ugyanez köszön vissza pólókon, reklámanyagokon is… Augusztus végén és szeptember elején jártunk az Amerikai Egyesült Államokban. Egy evangélikus egyháztest vezetői hívtak meg igehirdető és előadó körútra. Több gyülekezetben is megfordultunk, de eljutottunk velük az Ohio államban Cincinnatiba is, hogy láthassuk Amerika – s minden bizonnyal az egész világ – legnagyobb teremtésmúzeumát. A múzeum létrehozóinak reménye, hogy aki elfogulatlanul végignézi a kiállításokat, az valószínűleg biblikus hitre jut, avagy hitében megerősödik, és megérti, hogy az ősidők kérdéseiben – miként a maiakban is – egyedül a Biblia kinyilatkoztatásában bízhatunk. Az alábbiakban szeretnék beszámolni arról, hogy mit láttunk és hallottunk.

Maga az intézmény tulajdonképpen nem hagyományos múzeum, sokkal inkább változatos látványosságokkal kiegészített kiállítássorozat. Séta a történelem korszakain át, a teremtéstől napjainkig. Négy éve készült el, és tavalyig már hárommillió ember látogatta meg. Olyan központi helyen fekszik, hogy az Egyesült Államok népességének kétharmada egynapi autózással elérheti. (Ez körülbelül ezer kilométert jelent.)

Az egész kiállítótér visszatükrözi Isten hatalmas, teremtő erejét. Hirdeti a Biblia tekintélyét és az evangélium üzenetét. Az Úr teremtő hatalma látszik a vetített filmekben és a külső parkban is. Cél az is, hogy a látogató jobban értse a megváltás történeti gyökerét, és közel kerüljön Jézushoz, aki szereti őt, és önmagát adta érte.

A kiindulóponton múlik

A Teremtésmúzeum a bibliai történeteket (elsősorban *Mózes első könyvének* első tizenegy fejezetét) abba az összefüggésbe helyezi, hogy „miért bízhatunk meg a Bibliában?”.

Véleményünk a világról és annak keletkezéséről attól a döntésünktől függ, hogy a világot teremtő, tökéletes és bölcs Isten szavában vagy az esendő emberi véleményekben bízunk-e. Mert a tudományos tények minden magyarázatánál a hit eleme is szerepet játszik. Hiszen kísérletileg senki sem tud visszamenni a világ keletkezésének koráig. A köveken és fosszíliákon nincs „címke”, amely elárulná keletkezésük idejét. A tudósok azért jutnak különböző véleményre azzal kapcsolatban, amit fölfedeznek, mert más a kiindulópontjuk: vagy Isten Igéjének, vagy az emberileg lehetséges elképzeléseknek hisznek.

A történelem hét „c-je”

Hét, „c” betűvel kezdődő angol szó – ezek köré csoportosították a múzeumban bemutatott anyagot, amely az isteni történelem Biblián alapuló hét korszakát tárja elénk. Magyarul a hét szó így hangzik: *teremtés, megromlás, katasztrófa, összezavarodás, Krisztus, kereszt, beteljesedés.* Mivel teremtésmúzeumról van szó, és már a Biblia első lapjain előttünk állnak hitünk alapvető tanításai, ezért a kiállítás az első négyet mutatja be bővebben (a teremtéstől a bűneseten és az özönvízen át a bábeli nyelvzavarig).

Az anyag a látogató elé tárja – képekkel és szöveggel is –, hogy a teremtés valóban úgy történt, hogy Isten hét nap alatt teremtette a világot. Nem hét pillanatról (Isten mindent megtehet) vagy hét, évmilliókig tartó korszakról van szó. Isten léptéket adott a világnak arra, hogy hat napig munkálkodjon, és a hetediken pihenjen. Az özönvíz pedig teljesen megváltoztatta a világot. A szárazföld kontinensekké vált szét, néhány terület lesüllyedt, mások kiemelkedtek, így a vizek le tudtak húzódni, és kialakultak a mai geológiai viszonyok. Az éghajlat is megváltozott. Ennek következtében például a dinoszauruszok, amelyek egy időben éltek az első emberekkel, kihaltak.

De a csúcspont a Krisztusról és a keresztről szóló rész. A megváltás üzenete a teremtés fényében. Mert ha nincsen első Ádám, akkor a második Ádám, Krisztus élete csak egy elképzelésre alapozódik.

A Krisztusról és a keresztről szóló résznél egy vetítőteremben meg lehet nézni *Az utolsó Ádám* című filmet, mely hatásosan mutatja be az evangéliumot. Elmagyarázza mindazt, amiért a múzeum létrejött. Elmondja, hogy a teremtés valóságos esemény volt, és valóságos volt az ember bukása és ennek az egész világra való hatása is. Fölhívja a figyelmünket a megváltásra, amelyet Isten mindenkinek fölkínál. Aláhúzza, hogy a teremtés története valóságos esemény, úgy, ahogy a Bibliában le van írva, és igazi jelentősége az, hogy megérteti: rajtunk csak Krisztus keresztáldozata segíthet.

Azért Teremtésmúzeum ez a hely, mert a teremtéssel kezdődik a Biblia. És ha ebben nem hiszünk, akkor elveszíthetjük egész hitünket. Ma is, ha egy keresztyén nem hiszi a dolgokat úgy, ahogy a Bibliában le vannak írva, akkor a levegőben lóg a hite, és végül el is veszíti.

Megtörtént események

Visszatérve a „hét c” elejéhez, *Mózes első könyvéhez,* még néhány dolgot megemlítek. A kiállítás az események valóságos voltát hangsúlyozza. Mert akkor valóságos a megváltás is. *Luthernek* azt mondta tanácsadója, *Staupitz:* „Az a baja magának, Márton barát, hogy magát képzelt bűnösnek tartja, Krisztust pedig képzelt megváltónak. Vegye eszébe, hogy maga valódi bűnös és Jézus valódi Megváltó.”

Mózes, Dávid, Ézsaiás és Pál apostol mellett Luthert is elénk állítja egy életkép, ahogyan kiszögezi a 95 tételt. Isten nagy embereinek egyedül Isten szava volt a tekintély, és arra alapozták életüket.

A Bibliát támadták minden korban, de az kiállta a próbát – a kiállítás ennek igazságát mutatja be a bibliai történetek alapján. A világ teremtését megjelenítő résznél is meg lehet nézni egy filmet, amely a kozmoszt tárja elénk, a Földtől fokozatosan távolodva, úgy, hogy a végén már a Tejútrendszer is csak egy pici pont a sok millió galaxis között. Ebben a Teremtő végtelen hatalmát láthatjuk.

Aztán a hetvenezer négyzetláb területű múzeum megeleveníti a Biblia lapjait. Életnagyságban (dioráma formájában) látjuk a szereplőket – embereket, állatokat – és a környezetüket. Látjuk Ádámot és Évát, a játszó gyermekeket, a mászkáló dinoszauruszokat és Éden folyóját. Majd következik a többi jól ismert történet, közöttük az özönvízé.

A bárka makettjei és berendezése mellett annak egy életnagyságú darabja is látható, amint a korabeli munkások dolgoznak rajta. Az egyik maketten emelkedik az ár, a kint rekedt emberek igyekeznek valahol megkapaszkodni, de ellepi őket a hullám. A másik pedig Nóét és családját mutatja, ahogy odabent vannak békességben egy szobában a bárka belsejében, mert Isten gondoskodott róluk, és körülvette őket oltalmával.

Több bibliai szereplőt életnagyságú, mozgó és beszélő bábu elevenít meg, felidézve saját korát. Egy életképen Nóé a szobában ül, korabeli ruhában és berendezés között. Előttünk pedig egy tábla van, tíz kérdéssel. Megnyomjuk az egyik gombot, és érdeklődünk a bárkával kapcsolatban. Erre Nóé ránk tekint, leteszi a tollat, és kedvesen elneveti magát, majd megszólal: „Ó, hát nem tudod? Ez nagyon egyszerűen történt. Tudod, Isten cselekedte…” És hangzik az egyik kedves magyarázat a másik után.

Valóságos özönvíz

Az özönvíz valóságára csak néhány példát hadd idézzek. A kiállítás a Grand Canyont hozza magyarázatul mint a legjobb példát arra, hogy az áradatnak hirtelen, nagyon rövid időn – néhány napon vagy hónapon – belül kellett bekövetkeznie. Mire lehet ezt alapozni?

1. A sok egymás fölötti, más-más színű kőréteg az evolucionista elképzelés szerint több milliárd év alatt keletkezett. A múzeum kreacionista látása szerint azonban hamar kellett, hogy egymásra rakódjék, mert a rétegek eróziós felület nélkül helyezkednek el egymáson, éles választóvonallal. Mint amikor például több friss deszkalapot helyezünk egymásra, és azok egymáshoz simulnak. De ha sokáig állnak magukban, a felületük megkorhad – és egymásra rakhatjuk ugyan őket, de nem illeszkedik sima felülettel egyik a másikhoz. Tehát a rétegek egyenes és sima egymásra kerülése csak úgy történhetett meg, ha hirtelen, egy katasztrófa során rakódtak le.

2. Olyan hatalmas területű, hullámos, fodros kőzetmezők is találhatók (mi is láttunk ilyet), amelyek csak úgy keletkezhettek, hogy a hirtelen kiömlő folyékony anyag azonnal megdermedt.

3. Találtak olyan fakövületeket, amelyek függőlegesen állva átnyúlnak az úgynevezett földtörténeti rétegeken. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha a lerakódások olyan hamar következtek be, amennyi idő alatt egy fa még meg tud maradni. Azaz csak hónapokról lehet szó, annyi időről, amíg az üledék lerakódott. (Csodás volt látni később magát a Grand Canyont is és dicsőítéssel tekinteni Istenünkre. Akiről a Biblia végig, szinte minden lapján úgy beszél, mint Teremtőről.)

A SZERZŐ FELVÉTELE

Nóé válaszol…

A mai romlás

Láttunk egy kiállítást *Charles Templetonról* is, aki a maga korában híres gondolkodó volt. Kezdetben a hit útján járt, de elfordult Istentől, mert az evolúció véleménye eltérítette. Egy olyan Isten képe, akiről föltételezzük, hogy sok millió évig engedte a szenvedést és a halált a tudatos teremtésben, hite megtagadásához vezette.

A máig tartó rombolást is ábrázolja a kiállítás, *Kultúra krízisben* címmel. A millió éves elképzeléssel megalkuvó egyház sokakban megingatta a személyes teremtő és életünket számon kérő Istenbe vetett hitet. Abortusz, drog, pornográfia és kiüresedett élet lett ennek a következménye.

De „a csodák termének” tizenöt videója Isten teremtett világának szépségét és különleges tervezést igénylő bölcsességét tárja elénk. A tudományos hátteret is bemutató felvételek nem hagynak mentséget azoknak, akik nem hisznek őbenne. *„Ami ugyanis nem látható belőle* [Istenből]: *az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén megláttható. Ennélfogva nincs mentségük, hiszen megismerték Istent, mégsem dicsőítették vagy áldották Istenként, hanem hiábavalóságokra jutottak gondolkodásukban, és értetlen szívük elsötétedett.”* (Róm 1,20–21)

Kihívás – értelemnek, szívnek, léleknek

Sok néznivaló van még, magyarázatokkal együtt, de legyen elég ennyi szemléltetésül. Nem szóltam az egyiptomi stílusú „Pálma plázáról”, ahol étkező, pihenő és további kiállítások vannak. Nem említettem a dinoszauruszkiállítást és a „Sárkány terem” könyvesboltjának óriási választékát – alapos bibliai forrásmunkákkal és népszerű kiadványokkal – és más vetítőtermeket különböző filmekkel…

Végül lépjünk ki a múzeum szabadtéri részébe. Ezzel lesz teljes az élmény: tavak, függőhidak, kis vízesések, botanikus kert, pihenők, kisállatok bemutatója, esőerdőrészlet, lepkék, madarak… Az állatkerti rész tanítja, hogy van természetes kiválasztás a vízözön utáni korban. Ez Istentől rendelt folyamat, amely lehetővé teszi, hogy az organizmusok túléljék a kártékony hatásokat ebben a bűn miatt megátkozott világban. A természetes kiválasztás megenged bizonyos korlátozott variációkat a populációkon belül, megőrzi életképességüket, és ez is a bibliai történelmet támasztja alá.

A jövő terveiről is hallottunk: egy szomszédos területen 2014 tavaszára fölépül „eredeti méretben” Nóé bárkája és más épületek is, mint például a bábeli torony. Úgyhogy azon kívül, amit nem tudtak igazán megnézni a látogatók, újabb látnivalók is visszacsábíthatják őket ebbe az érdekességekben gazdag múzeumba, amely gondolkodásra késztet, és kihívást jelent értelmünknek, szívünknek és – ami a legfontosabb – a lelkünknek is.

Ken Ham, a múzeum alapítója és igazgatója így válaszolt arra a kérdésemre, hogy miért jött létre ez az intézmény: „Olyan sokan vannak, akik kiegyeznek az Ige tanítása és az evolúció millió éveket elképzelő látása terén. Új reformációra van szükség. Vissza szeretnénk hívni az egyház népét az Ige tekintélye alá. Ezért hirdetjük kitartóan, odaszántan az evangéliumot. És a nem hívőknek is hitet és Isten iránti bizalmat szeretnénk adni. Nem emberek hozták össze ezt a múzeumot, hanem Isten szándéka. Övé a hála, aki a világmindenség Teremtője, a Biblia Istene.”

■ Széll Bulcsú

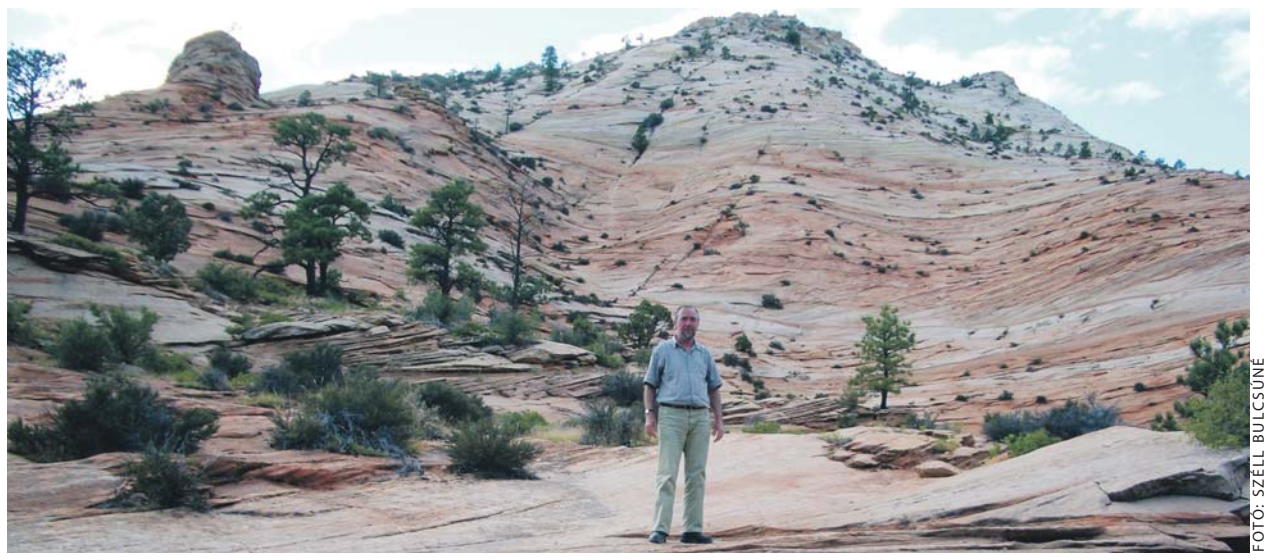

FOTÓ: SZÉLL BULCSÚNÉ

A Grand Canyon hullámzó szikláinál

A szerző a Kispesti Evangélikus Egyházközség lelkésze

HIRDETÉS

Meghívó

Az újpesti protestáns gyülekezetek és a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz) október 30-án, vasárnap délután 5 órai kezdettel az újpesti baptista imaházban (1043 Budapest, Kassai u 26.) emlékezik a reformációra. Az ökumenikus ünnepi istentiszteleten kerül sor a Prúsz Rát Mátyás-díjának átadására. Díjazottak: *Bagdán Zsuzsanna* és *Kiss Sándor,* a *Reformátusok Lapja* újságírói. A díjat *Novotny Zoltán,* a Prúsz elnöke adja át. Laudál: *Csoma Áron* református lelkipásztor. Ünnepi megemlékezést mond: *Marosi Nagy Lajos* baptista presbiter, a Prúsz alapító tagja. Igét hirdet: *dr. Kádár Zsolt* református esperes. *Liszt Ferenc* ünnepi nyitányát orgonán előadja *Tóka Ágoston,* az Újpesti Baptista Gyülekezet énekkarát *Kovács István* vezényli. Az ünnepi istentiszteletet *Mészáros Kornél,* a Magyarországi Baptista Egyház főtitkára vezeti. Minden érdeklődőt szeretettel várnak.

HIRDETÉS

Konzultáció az európai integrációról és a soros EU-elnökségről

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) Szociáletikai Bizottsága tiszteletteljes szeretettel hív minden érdeklődőt a fenti témakörben megrendezendő nyilvános beszélgetésre a MEÖT székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.) október 26-án, szerdán 14 órára.

Programtervezet

- 14.00: Nyitóáhítat – *D. Szebik Imre* MEÖT-elnök, nyugalmazott evangélikus püspök
- 14.30: *Az Egyházak Európáért Európában kiadvány szerkesztői ismertetése – Peter Pavlovic,* az Európai Egyházak Konferenciájának tanulmányi titkára
- 15.00: *Az Egyházak Európáért Európában kiadvány magyar szemmel – Orosz Gábor* egyetemi adjunktus
- 15.30: Szünet
- 16.00: *A magyar EU-elnökség prioritásai és azok utóélete – Wintermantel Péter* külügyminisztériumi osztályvezető. Korreferátum – *Hámori Ádám* zsinati európai integrációs referens
- 17.00: Fórummegbeszélés
- 17.30: Zárszó – *Béres Tamás* egyetemi docens

HIRDETÉS

Országos reformációi istentisztelet

Országos reformációi istentisztelet lesz október 30-án, vasárnap 17 órakor Pápán, a református templomban. Igét hirdet *Szemerei János* evangélikus püspök. Az úrvacsorai liturgiát vezeti *Steinbach József* református püspök. Az ünnepi istentiszteleten a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa tagegyházainak főpásztorai szolgálnak. Zenei szolgálat: a *Pápai Református Teológiai Akadémia énekkara,* a *Séllyei István énekkar* (Pápa), a *Tatai Református Rézfúvós Együttes.* Karnagyok: *Veressné Petrőcz Mária, Szabó Tamás, Bánáti Norbert.* Orgonista: *Kruzsner Péter* (Sopron).

* * *

Reformációi megemlékezés

Reformációi megemlékezés lesz október 31-én, hétfőn 17 órakor Budapesten, a Reformációi emlékparkban (Városligeti fasor – Bajza utca sarok). Program:

- Fúvószene – *Baptista Központi Fúvószenekar, Üdvhadsereg fúvószenekara, Cantores Ecclesiae Rézfúvós Együttes*
- Áhítat a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa protestáns tagegyházai lelkipásztorainak szolgálatával
- Ünnepi beszéd – *dr. Huszár Pál,* a Magyarországi Református Egyház főgondnoka
- Luther élete plasztikon előadásban – Dunántúli baptista mobil evangelizációs csoport, *Varga Attila* vezetésével
- Virágelhelyezés az emlékművön, a megjelent egyházi vezetők áldásmondása. Az ünnepség a fasori evangélikus templom istentiszteletén folytatódik 18 órakor.

HIRDETÉS

Önkéntes vezetés vagy önkéntesvezetés?

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) Női Bizottságának konferenciája
Időpont: október 28–29. Helyszín: a MEÖT székháza,
1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3., a Petőfi híd budai hídfőjénél.

Program

Október 28., péntek • 16.30: Nyitóáhítat – *D. Szebik Imre,* a MEÖT elnöke • 16.45: Köszöntő, programismertető – *P. Tóthné Szakács Zita,* a MEÖT Női Bizottságának elnöke • 17.00: Főelőadás megbeszéléssel – *A vezető személyisége – dr. Mirnics Zsuzsa* egyetemi docens • 18.30: Büfévacsora • 19.30: Filmvetítés

Október 29., szombat • 9.00: Istentisztelet – *Csernák István* metodista szuperintendens • 10.00: Előadás megbeszéléssel – *Önkéntes vezető a kommunikációban – Laborczi Dóra* újságíró • 11.00: Szünet • 11.30: Előadás megbeszéléssel – *Önkéntes vezetés a gyülekezetépítésben – Püski Lajos* lelkipásztor (Debrecen-Nagyerdő) • 12.30: Ebéd • 13.30: Előadás megbeszéléssel – *Önkéntes vezetés a pasztorációban – dr. Kovács Géza* baptista lelkipásztor (Budapest-Rózsakert) • 14.30: Csoportmegbeszélés a három főtéma szerint • 15.30: Fórum a csoportmegbeszélésről • 16.30: Záró istentisztelet úrvacsorával

A konferencia költsége 2000 Ft (étkezéssel) vagy 4000 Ft (szállással és étkezéssel). Bővebb információ és jelentkezés: MEÖT, 1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3. Tel.: 1/371-2690. Fax: 1/371-2691. E-mail: oikumene@meot.hu.

Máig élő félelem

Beszélgetés Tófalvi Zoltán újságíróval 1956 erdélyi következményeiről

Nehéz elérni. Mindig úton van: a Román Televízió magyar adásának volt szerkesztője, cikket ír, évtizedek óta kutatja 1956-os forradalmunk erdélyi vonatkozásait. 1944-ben született Korondon. Pályafutása alatt a marosvásárhelyi rádió, a *Hét* és az *Erdélyi Napló* című kulturális hetilapok munkatársa. A Sapientia Egyetem volt tanára. Fontosabb munkái: *Kövek egy siratófalhoz, A sóvidéki népi fazekasság, Forradalom és szabadságharc Magyarországon* (I–II. kötet). Négyrészes dokumentumfilmet készített 1956-ról; a romániai magyarság jogfosztása ellen tűzhalállal tiltakozó *Moyses Mártonról;* négy kötet már megjelent az *1956 erdélyi mártírjai* című, tízkötetesre tervezett sorozatból.

Ezek a száraz életrajzi adatok. *Tófalvi Zoltán* fáradhatatlan krónikás, aki gáncsok, életveszélyes fenyegetések ellenére is keresi az igazságot. Rendíthetetlen őrző a strázsán minden időben. Marosvásárhelyi otthonában a dicső és tragikus napokat idéztük, az ismert és ismeretlen hősökre emlékeztünk egy októberi délelőtt.

– 1956-os kutatásaim gyerekkorom meghatározó élményeihez kapcsolódnak – kezdi a beszélgetést. – Fazekas falumban, Korondon 56-ban két rádió volt összesen, az előtt ültek az emberek, és továbbították egymásnak a hallott híreket. Pontosan tudták a Szabad Kossuth adó nyomán, hogy mi történik Magyarországon. Első pillanattól aggódtak a budapesti rokonokért: mi lehet velük, van-e ennivalójuk? Késő esti beszélgetésekben háborút, fogságot megjárt férfiak arról tanakodtak, hogyan lehetne átszökni a határon és segíteni, akár fegyveresen is, a forradalmat!

– 56 tehát befolyással volt a későbbi pályájára is…

– Akkora élmény volt, hogy kísért hosszú évtizedeken át. Végigéltük mindazt, ami történt, azt is, hogy november 4-én leverték a forradalmat! Erdélyben a hatalom kiszolgálóin kívül senki nem mondta, hogy „ellenforradalom” volt.

Gyerekkoromtól szerettem a történelmet, erre is készültem, s érlelődött bennem, hátha egyszer lesz lehetőségem a kutatásra. Végül történelem szakot végeztem. Ehhez jött, hogy 1963-ban kiszabadult a börtönből *Páll Lajos,* szintén korondi költő és festő. Gyakran sétáltunk a faluban, és mondta: „Nézz vissza. Látod, követnek bennünket.” És követtek. Ezek mind lerakódtak bennem, és megérlelték: ha lehetőségem lesz rá, akkor kutatom az erdélyi ötvenhat történetét.

– Mennyit tudtak róla?

– Maguk az ötvenhatosok sem tudták egymásról, hogy kiket ítéltek el. Erről semmi nem került be a köztudatba. Nálunk is megjelentek az úgynevezett „fehér füzetek”, amelyeket a Kádár-kormány adott ki, s benne a gyilkosságokat helyezték előtérbe, mintha más nem is történt volna. Jeles írónk, *Beke György,* aki akkor az *Előre* című lapnál dolgozott, határozottan állította, hogy a szerkesztőség Magyarország számára különszámokat készített aljas rágalmakkal teletűzdelve.

– Meddig tartott a hazugságok ideje?

– 1989. december végéig, a Ceaușescu-diktatúra megdöntéséig az ötvenhatos forradalom Erdélyben a legszigorúbb tabutéma volt! Erről beszélni nem lehetett, a bebörtönzöttek sem mertek, még a gyermekeiknek sem. Akik politikai elítéltek voltak, azok szabadulás után nem kaptak munkát, hihetetlen erőfeszítéseket tettek, hogy életben maradjanak. A diktatúra bukása után határoztam el, hogy a forradalom feltárásának fogom szentelni az életemet.

– Mik voltak az első munkái?

– 1990-ben készítettem az első interjúkat az erdélyiekkel. Megtapasztaltam, hogy még mindig félnek. Mikor Érmihályfalván és környékén gyűjtöttem, olyan zsigeri rettegést láttam még a hozzátartozókban is, hogy mindenki elnémult köröttem. Rájöttem, hogy a bebörtönzöttek a legkevésbé a vizsgálati fogságra emlékeztek. Érthető, hiszen óriási feszültség volt bennük: amikor letartóztatták őket, a megfélemlítés minden eszközét bevetették. Legtöbb esetben éjjel vitték el az embereket, négy-öt szekus tiszt rontott be a lakásba, kint gépfegyveresek álltak. A „fekete autó” nálunk is hírhedt fogalom, akiket ezzel vittek el, azok közül kevesen kerültek vissza…

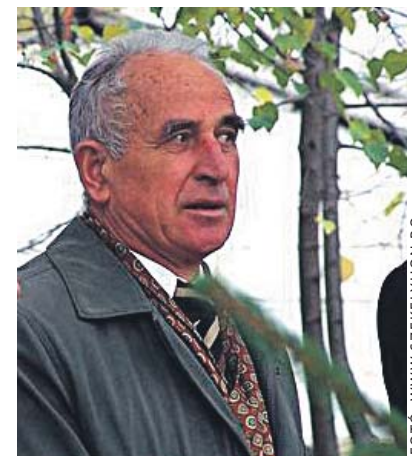

FOTÓ: WWW.SZEKELYHON.RO

Ilyen előzmények után bevitték őket a Securitatéra, ahol mindent elvettek tőlük, és megkezdődött a vallatás. A letartóztatottak arra koncentráltak, hogy saját ártatlanságukat bizonyítsák, a szekus tisztek pedig arra, hogy minél jobban a sárba tapossák őket. Ezért van az, hogy mindenütt a vizsgálati fogság időszakára emlékeznek a legkevésbé. Mikor megkezdődött a megtorlás, az államhatalom rendkívül erős ügynökhálózatot épített ki. Ezen keresztül sok mindent tudtak a fogolyról, sok esetben idézni is, hogy mikor mit mondott.

Az erdélyi magyarság körében rendkívül súlyos traumaként él a Duna-delta. A román kommunista diktatúra a Fekete-tengerre csatornát akart nyitni. Kezdetleges eszközökkel, ásóval, kapával próbálták megépíteni. Borzalmas körülmények között dolgoztak ott a rabok. Ekkor létesültek a megsemmisítő táborok, s aki bekerült abba a húsdarálóba, nem biztos, hogy élve került vissza…

– Hogyan lehetett erről az időszakról hiteles képet alkotni?

– Megközelítő hitelességgel úgy lehetett megírni a nagy perek történetét, hogy levéltári kutatásokat is végeztem. Pontosan tudom, hogy a Securitate levéltárát, a periratokat nagy-nagy kritikával kell kezelni. Hiányoznak azok a hiteles lejegyzések, amelyeket a vallató tiszt a kihallgatások során maga rögzített, és később átírt a vádhatóság szája íze szerint. 2000-ig hiteles forrásokhoz nem lehetett hozzájutni. 1990 elején már pontosan tudtuk, hogy az 1956-os magyar forradalommal való azonosulásért, szolidaritásért kivégeztek tizenkét erdélyi magyart és két román embert is. Később sikerült összesíteni: a forradalomért ötvennégy személy életét oltották ki!

– Kivételes pillanat a két nemzet kapcsolattörténetében.

– Ma is csodálkozom, hogy sem a magyar, sem a román diplomácia, sem a történetírás nem használta ki kellő mértékben. Amíg a románokkal nem sikerült elhitetni, hogy a magyarok Erdélyt akarják, addig maximálisan együttéreztek a magyar forradalommal…

Középiskolás diákokat zártak be a kommunisták, mert magyar mintára szervezkedést kezdtek, a hadseregben szintén. A leglátványosabb megmozdulásra Temesváron került sor: a műegyetemi hallgatók 1956. október 30-án nagygyűlést tartottak. A forradalommal való azonosulás jegyében tizenkét pontban fogalmazták meg követeléseiket. Közülük a legradikálisabb, hogy a szovjetek távozzanak Romániából. De követelték a kötelező beszolgáltatás megszüntetését, a tanügyi reformot, és kérdezték, mi történik igazából Magyarországon.

Másnap nyílt összecsapás volt a diákok és a karhatalom között. Zömében román fiatalok tüntettek, akiket letartóztattak. Két részben ítélték el őket, vezetőjük és két társuk nyolcnyolc év börtönt kapott. Voltak magyar és német anyanyelvűek is, őket is bezárták. Ma is tartom velük a kapcsolatot. A kemény büntetés ellenére egy percig nem tagadták meg szolidaritásukat a magyar forradalommal.

– Végezetül az egyházak elleni támadásokról kérdezem. Az evangélikusok szenvedéséről.

– Az erdélyi magyar evangélikus egyházat gyakorlatilag lefejezték. *Mózes Árpád* székelyzsombori lelkészt – 1990-től az egyház püspöke volt – tizennyolc évre ítélték. Ő és társai a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet ellen indított koncepciós perek vádlottainak harmadik csoportját alkották. 1958 októbere és 1959 januárja között tartóztatták le őket. A fővád egy emlékirat volt, ehhez kapcsolták a forradalom napjaiban kinyilvánított együttérzésüket, november 4. után a szovjet intervenció elítélését.

A Kolozsvári Katonai Törvényszék 1959. május 15-én hozott ítéletet. *Antal Lászlót* tizenhat évre ítélték. *Dani Péter:* tizenöt év börtön. Kiszabadulása után – hat évet ült le –, aradi lelkész korában a hatóság kitoloncolta, ekkor telepedett ki Németországba, ahol szintén lelkészként dolgozott.

Gödri-Oláh János negyedéves teológus volt, nyolc évet kapott. Tanulmányai folytatását nem engedték, ezért a brassói teherautógyárban dolgozott.

Kiss Béla: püspöki titkár Kolozsváron, kilenc évre ítélték. Szabadulása után segédlelkész, majd újból titkár, esperes; 1990-től 2006-ig, nyugdíjazásáig püspökhelyettes.

Veress Károly negyedéves teológust hat év börtönre ítélték. Csak 1974-ben engedélyezték tanulmányai befejezését, előbb téeszben robotolt, később erdészeti hivatalban, a brassói autógyárban. Bácsfaluban szolgált, majd nyugdíjazása után áttelepedett Magyarországra.

– Honnan ez a sok fájó adat?

– Azért sorolom ilyen pontosan, mert tízkötetesre tervezett sorozatom – eddig négy vaskos könyv jelent meg belőle – egyik kötete éppen a protestáns teológusok peréről szól. Azt hiszem, fontos, hogy beszéljünk róla, mert a magyarországi olvasók egyáltalán nem ismerik ezeket a drámai történeteket. El se tudják képzelni, mennyi szenvedés vert bennünket. Ezért kötelességük a túlélőknek óvni minden emléket, minden mondatot!

■ Fenyvesi Félix Lajos

A Mesterről a sakkmesterrel

Aradon, a Maros partján van egy park, amelyet úgy neveznek: „az öregek parkja". Sakkasztalok vannak egymás mellett az árnyas fák alatt, ahol a nyugdíjasok sakkozhatnak, együtt lehetnek. Azok, akik az életet vagy akár a hitet megharcolták, itt, a sakktáblán még folytathatják a háborúkat.

Mindenki szeretne nyerni. Mindig tele van ez a hely. Játékosokkal és kibicelőkkel egyaránt. Nagy harcok dúlnak itt a táblákon a fehérek és a feketék között. Vannak olyanok, akik játszanak, s vannak, akik csak nézik, és kívülről, a játékon kívüli biztonságos „kibictérből" adják a jó tanácsot, mit kellett volna lépni ekkor vagy akkor.

„Vannak, akik vívják a forradalmakat, és vannak, akik kihasználják" – jutott eszembe a napóleoni mondás, amikor letelepedtem az egyik asztalhoz. Magányos öregúr volt a túloldalán. Kezet fogtunk, üdvözöltük egymást.

– Szeret sakkozni? – kérdezte.

– Nem. Őszintén szólva, nem szeretek sakkozni. Sem emberekkel, sem bábukkal. Csak erre jártam, és szeretem ezt a helyet, ezt a parkot, az embereket, a hangulatot, a fényeket és az árnyékokat benne.

– De azért ismeri a játékszabályokat, igaz?

– Igen. A szabályokat, azokat ismerem. A lépéseket is. De ettől még nem leszek jó játékos. Csak játékszabály-ismerő. Játékos csak akkor leszek, ha meghozok egy döntést is, mégpedig hogy akarok játszani, részt akarok venni a fehérek és feketék harcában.

– Játszik egy partit? – kérdezte. – Nincs kivel játszanom, pedig itt ülök már egy órája.

– Játszom, ha akar – egyeztem bele.

– Válasszon színt.

Elmosolyodtam.

– Legyen a fekete. Az jobban illik hozzám. – Próbáltam *Ingmar Bergman A hetedik pecsét* című filmjének egyik mondatát megismételni.

– Tudja, sakkmester voltam – kezdte az öreg.

– Nem baj. Akkor tanulni fogok – válaszoltam.

Szótlanul játszottunk. Egymás után vesztettem el a bábukat, katonákat, közöttük pedig a kedvencemet: a vezért. Amikor lekerült a tábláról, megkérdeztem:

– Ön szerint hogy hívják ezt a figurát? Királynő vagy vezér?

– Én királynőnek mondom. Miért? – kérdezett vissza a sakkmester.

– Csak kérdeztem. Amikor nekem apám tanította a figurák nevét, akkor vezérnek tanította. A király nem a feleségét viszi a háborúba, hanem a hadvezérét. A tábla legerősebb figurája.

Az öreg elismerően bólintott.

– Szép magyarázat.

– És még valami. Ezeket hogy hívják?

– Parasztok.

– Na, lássa, én ezeket gyalogoknak nevezem. Nem szeretem, ha leparasztozzák őket. Az más, hogy annak idején a tűzvonalba azokat küldték, de attól még erősek, és eldönthetik egy-egy parti kimenetelét. Értékes katonák.

– Azok – helyeselt az öreg. – Elveszett a vezére – szólt később. Vagy inkább figyelmeztetés volt? Káröröm?

Valóban, a táblán kevés bábu maradt. A háború a végéhez közeledett. A tábla körül szanaszét hevertek a kiváló vitézek, gyalogok, huszárok, futók és bástyák. Lehangoló, temetőre emlékeztető kép volt ez.

A vezér nélkül mindent elveszettnek láttam. „De küzd velünk a hős vezér, kit Isten rendelt mellénk" – dúdoltam kétségbeesetten, mintha *Luther Márton* énekének jól ismert sorai visszahozhatnák a táblára a vezért.

A vezér meghalt. Megölte a másik király vagy annak katonája. Mit csináljak? Adjam fel a partit? Szálljak ki? Megtehetem. És akkor mi lesz? Van-e megoldás? Vagy tényleg minden elveszett? Lehet-e csatát nyerni vezér nélkül? Nekem nem fog sikerülni.

Néztem a táblán a figurákat, és kombinálni próbáltam. Paraszt. Istállók. Betlehem. Elindultam a gyaloggal. Előre. Lassan. Lépésről lépésre. Más útja nem is volt, és nem is lehetett. Csak előre. A túlsó part felé. Amikor átért, lebukott a tábla látóhatárán.

– Kérem a vezért!

– Megváltja? – kérdezte az öreg.

– Olyasmi – mosolyogtam.

A vezérrel győztem.

– A vezér, ahogy maga mondja, mentette meg az életét – kezdte az öreg.

– Az enyémet mindig.

Kérdőn nézett rám.

– Tudja, a sakk is olyan, mint az élet. Fehér és fekete. A jó és a rossz folytonos küzdelme. Mindkettőnek vannak királyai és katonái meg bástyái. És színt is választhatunk. Jézus Krisztus a mi vezérünk. Nélküle olyan elveszettek vagyunk, és olyan reménytelennek tűnik a küzdelem, mint nekem itt az imént. Ott hevert a halott katonák között. De visszatért. Mi is lekerülünk a tábláról. Ki hamarabb, ki később. De itt is van egy játékszabály: ha a gyalog átér a túlsó partra, megválthatja bármelyiket a táblán kívülről. Jézus Krisztus szolgai formát öltött, kiüresítette önmagát – mondjam csúnyán: hagyta magát leparasztozni, átért a túlsó partra –, hogy azokat megváltsa, akik már csatát vesztettek, és lekerültek a tábláról. Akikre úgy néztünk innen a „kibictérből", mint haszontalan figurákra. Visszatért, mint vezér, és hisszük, hogy az idők végezetén is visszatér a fehér lovon, mint győztes.

Az öreg nagyot sóhajtott.

– Akkor ezután én is vezérnek fogom nevezni. És már nem parasztozok itt, a táblán sem.

– Köszönöm a játszmát, mester – nyújtottam a kezem.

– Mester? – legyintett az öreg. – Még sohasem esett ennyire jól a vereség. Vagyis… mégiscsak nyertem – mosolygott.

Közben újabb partner érkezett az asztalhoz.

– Foglaljon helyet – mondta a mester. – Válasszon színt.

Tenyerén tartotta mindkét vezért: a fehéret és a feketét is.

■ Horváth Csaba

evangélikus lelkész (Fazekasvarsánd)

Forrás: Orosházi Harangszó – az Orosházi Evangélikus Egyházközség lapja, 2011. ősz

A legjobb hír

Robert De Vincenzo, a neves argentin golfozó egy bajnokság megnyerése után átvette a csekket, belemosolygott a felvevőgépek lencséjébe, bevonult az öltözőbe, és összeszedte a holmiját.

Nem sokkal később egyedül ballagott a parkolójában a kocsija felé, amikor egy fiatal nő szólította meg. Gratulált a győzelméhez, majd elmondta, hogy a gyermeke súlyos beteg, haldoklik. Nem tudja, miből fizesse ki a kicsi kórházi ápolásának költségeit.

De Vincenzót annyira meghatotta a sztori, hogy elővette a tollát, és átruházta a csekket a nő nevére.

– Hadd legyen a babának egy-két szép napja! – nyomta az asszony kezébe.

A következő héten egy golfklubban ebédelt, amikor a Hivatásos Golfliga egyik vezető tisztségviselője lépett az asztalhoz.

– A fiúk látták magát a bajnokság után a parkolóban azzal a fiatal nővel. Kapaszkodjon meg, nagy újságot mondok. Az a nő szélhámos. Nincs semmiféle beteg gyereke, még csak nincs is férjnél. Magát jól rászedték, barátom.

– Szóval nincs haldokló kisbaba? – vonta fel a szemöldökét de Vincenzo.

– Nincs hát.

– Ennél jobb hír nem is kell – zárta le a beszélgetést a golfbajnok.

Forrás: Erőleves a léleknek, 3. porció – további 101 erőt adó és lélekemelő történet. Bagolyvár Kiadó, Budapest, 2010.

Fenyvesi Félix Lajos

Végtelen dallam

Liszt Ferenc születésének kétszázadik évfordulójára

Ugyanaz a város, az emberek is ugyanazok,
mint amikor utoljára állt a Hal téren,
s indult játszani a fiúárvaház javára.
Magas, szikár alak, fekete papi ruhában,
hosszú, ezüst haját lobogtatta a szél.

Elszálltak az évek, mintha nem is lettek volna.
Begyógyultak gyermekhalálok, mély sebekkel.
Maradt a szüntelen lázas teremtés.

Most porlepte lába nyomát keresem,
nézem a képét az akadémia zsúfolt falán,
s hallanám örvényes zongoraakkordjait,
jajdulnak, mint félrevert harangok;
visszaszól németül: „Ne add meg magad!"
(Mert magyarul csak a szívével tudott.)

Elkoptak a kocsik, az abroncsos kerekek
Párizs, Róma, Weimar, Pest s Esztergom
útjain, Szentpétervár farkasordító
hófúvása verte arcát, vak éjszakák iszapja
dagasztotta lábát. Jó volt már megpihenni
hársfák rejtette kolostor mély csendjében.

Szigorú, nagy zenész, küldte áradó muzsikáját
Isten felé, hogy szolgálja hűen naponta,
mint falusi kántor. Zengjen újra forró,
végtelen dallama, hadd kortyoljuk mohón,
mint forrás vizét, temploma gyertya-homályában
a harsanó orgona feledtesse a futó időt.
Ősz van, s fényes gesztenyék kopognak.
Lomb-arany október levelei beszórják
szülőföldjét. Szél zúg porladó századokból.
Öreg pásztor-hangon szólal, omló
kövek robajával, tengerhullám dörejével,
vad folyókban bukik föl a remény –
hegedű, fuvola, üstdob zengi a zsoltárokat,
csillagezüstbe márt minden dallamot.

HETI ÚTRAVALÓ

„Azt a parancsolatot is kaptuk tőle, hogy aki szereti Istent, szeresse a testvérét is." (1Jn 4,21)

Szentháromság ünnepe után a 18. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi ezt tanácsolják: járjunk elhívásunkhoz méltó szeretetben! És felragyogtatják a szeretet főbb arcvonásait. Isten szeretete az első: „Nem az a szeretet, ahogy mi szeretjük Istent, hanem az, hogy ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelésül a mi bűneinkért." (1Jn 4,10; LK) Jézusban megjelent közöttünk Isten személyválogatást nem ismerő szeretete. „Szeretet és hűség találkoznak, igazság és béke csókolgatják egymást." (GyLK 727,10) Az általa meghirdetett kettős, nagy parancsolat különkülön fellelhető a mózesi törvényekben (lásd 5Móz 6,5; 3Móz 19,18), de az Úr Jézus egyesíti s egyenrangúvá teszi e kettőt: *„…szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből."* Valamint: *„Szeresd felebarátodat, mint magadat."* (Mk 12,30.31) Az írástudó mindezt tudta, ezért nem volt messze az Isten országától. De mi kell ahhoz, hogy be is lépjen oda? A szeretet törvényén alapuló, heti igénk szerinti és mindennapi életfolytatás! *„Hiszen az Isten országa (…) igazság, békesség és a Szentlélekben való öröm; mert aki ebben szolgál Krisztusnak, az kedves az Isten előtt, és megbízható az emberek előtt."* (Róm 14,17–18) A szeretet apostola szerint az Isten *„parancsolata pedig az, hogy higgyünk az ő Fiának, a Jézus Krisztusnak nevében, és szeressük egymást…"* (1Jn 3,23) Ne feledjük *Luther Márton* figyelmeztetését: „Abban van az ördög mulatsága és fő törekvése, hogy a keresztyének között a szeretetet megzavarva, csupa gyűlöletet és irigységet támasszon. Mert jól tudja, hogy a keresztyénséget a szeretet építi és tartja meg." Pálnak nem is kell (?) írnia a testvéri szeretetről, *„hiszen titeket is az Isten tanított az egymás iránti szeretetre…"* (1Thessz 4,9) De gyakoroljuk-e és gyarapodunk-e benne? *„A parancs célja pedig a tiszta szívből, jó lelkiismeretből és képmutatás nélküli hitből fakadó szeretet."* (1Tim 1,5) A boldog Isten dicsőségét hirdeti-e arcunkon és az életünkben ez – a Szentlélek által – a szívünkbe áradt isteni szeretet? (Lásd Róm 5,5) Az *Ószövetségben* is mindennél drágább kincsnek tekintették: *„Bizony, erős a szeretet, mint a halál. (…) Úgy lobog, mint a lobogó tűz, mint az Úrnak lángja. Sok víz sem tudja eloltani a szeretetet…"* (Énekek 8,6.7) A „praktikus" szeretet képe az *Újszövetségben:* hét diakónust választottak a gyülekezetben az asztalok körüli szolgálatra, s az apostolok *„miután imádkoztak, rájuk tették kezüket. Az Isten igéje pedig terjedt, és nagyon megnövekedett a tanítványok száma…"* (ApCsel 6,6–7) Íme Jézus önmegtagadó szeretetének arcvonása: *„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek."* (Lk 23,34) Ő, a törvény egyetlen betöltője elénk tárja a felebaráti szeretet arcát: *„Ha tehát áldozati ajándékodat az oltárhoz viszed, (…) békülj ki előbb atyádfiával, és csak azután térj vissza…"* (Mt 5,23.24) „Istenem úgy szeret, / Számtalan jelét látom, / Hát hogyne szeretném / Én is felebarátom. / Így leszek Jézusnak / Igaz tanítványa." (EÉ 446,1) És te?

■ Garai András

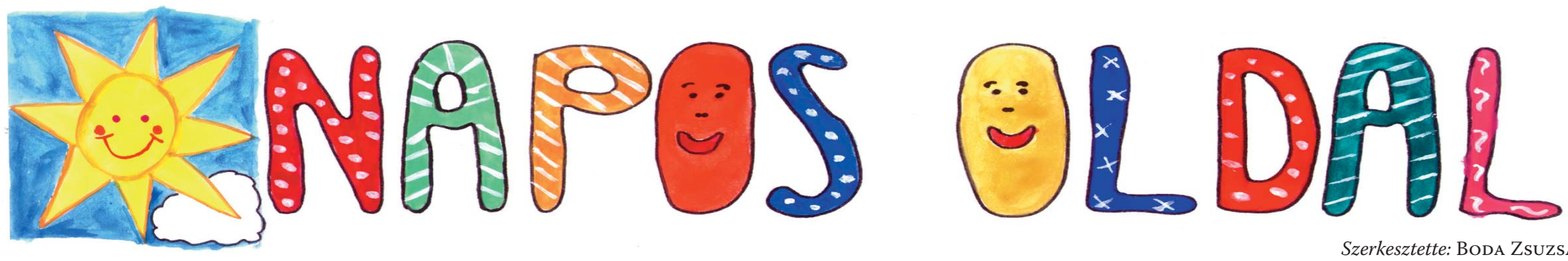

Szerkesztette: Boda Zsuzsa

Nagy őrgébics

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

Aki késő ősszel vagy télen jár kint a mezőkön, biztosan felfigyel a már kopasz bokor csúcsán, villanyvezetéken vagy más kiemelkedő ponton ülő madárra. Röptében miniatűr szarkára emlékeztet. Bár a nagy őrgébics néhány éve kis számban fészkel is Magyarországon, elsősorban mégis téli vendég nálunk. Szeptember végén, októberben érkezik, és áprilisig marad. Mindig a nyílt területeken látni, erdőbe nem megy.

A gébicsek énekesmadarak, de viselkedésük a ragadozókéra emlékeztet.

Amikor a nagy őrgébics megérkezik, még meleg van, mozognak a rovarok, sáskákra, mezei tücskökre vadászik. Valami kiemelkedő pontról lesi őket, és ha észreveszi, hogy mozdul egy sáska, vagy előbújt a tücsök, ráereszkedik, és horgas csőrével ügyesen elkapja. Később, a tél folyamán, amikor a rovarok már eltűntek, rágcsálókra és madarakra vadászik.

Egy alkalommal a szegedi Fehértón figyelhettem meg, hogyan fogott el egy kenderikét. Hosszú percekig ült egy kis fa csúcsán, és figyelte a fűben keresgélő csapatot, aztán hirtelen elrúgta magát, és közéjük vágott. Azok rémülten menekültek, de egyet sikerült elkapnia. Nem könnyen repült vele, hiszen a kenderike majdnem veréb nagyságú madár. Végül leszállt, és tépni kezdte a már halott áldozatát. Láttam rajta, hogy nagyon éhes. Sajnáltam szegény kenderikét, de azért gondolatban jó étvágyat kívántam a gébicsnek. Ahogy elnéztem a mohón falatozó madarat, enélkül is volt neki.

Máskor Apaj-pusztán nádi sármányt kergetett a nagy őrgébics. Már majdnem utolérte, de annak az utolsó pillanatban sikerült egy sűrű fűzbokorba menekülnie. A gébics kicsit csalódottan a bokor csúcsára szállt. Sokáig várt, de a végén, úgy látszik, belátta, hogy a sármány nem mozdul addig, amíg ő ott van. Egy idő után elrepült. Ekkor a bokorhoz mentem, és belestem az ágak közé. A sármány olyan mozdulatlan volt, mintha kitömték volna, csak a szemei éltek. Valószínűleg csak hosszú percek múlva merte elhagyni rejtekhelyét.

A gébicsek szokása, hogy zsákmányukat tövisre tűzik. Afféle spájz ez a szűkösebb időkre. Persze csak akkor, ha a mindenre figyelő varjak és szarkák nem veszik észre. Ha félig elfogyasztott pockot vagy egeret láttok a tüskén, tudni fogjátok, hogy egy nagy őrgébics járt ott.

■ Schmidt Egon

RAJZ: BUDAI TIBOR

Kérdések

1. Mit gondolsz, milyen súlyú egy nagy őrgébics?
2. És egy kenderike?
3. Hány fiókát nevel egy nagy őrgébics pár?

Válaszok: 1. 60-70 gramm; 2. 18-20 gramm; 3. 6-7.

Kedves Gyerekek!

▶ **Mostani hatrészes sorozatunkban olyan bibliai történeteket idézünk fel, amelyekben az angyal(ok)nak fontos szerepük van. Minden részhez tartozik egy rejtvény is. A sorozat végén a helyes megoldásokat összegyűjtve küldjétek be szerkesztőségünk címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.**

GYERMEKVÁR

4.

Jézus anyjának, Máriának az egyik unokatestvérét Erzsébetnek hívták. Erzsébetnek és férjének, Zakariásnak nagy volt a bánata: nem volt gyermekük, pedig ők maguk már elég idősek voltak.

Zakariás pap volt, és feleségével együtt megtartották az Úr parancsolatait. Egy nap ő végezte a papi szolgálatot a templomban. A szentély belsejében füstölőáldozatot mutatott be, mialatt a nép odakint imádkozott.

Amikor Zakariás az oltár mellé lépett, hirtelen egy angyal jelent meg előtte. Nagyon megijedt, az égi követ azonban így szólt hozzá:

– Ne félj, Zakariás! Az imádságodat meghallgatta az Úr. Feleséged nemsokára fiút fog szülni. Nemcsak te fogsz neki örülni, hanem sokan mások is. Ugyanis az Úr kiválasztotta őt, és hatására sokan lesznek az Isten követői.

– Honnan fogom én tudni, hogy mindez valóban meg fog történni? – kérdezte álmélkodva Zakariás. – Hiszen a feleségemmel már mindketten idősek vagyunk.

– Én Gábriel vagyok – felelte az angyal. – Az Isten küldött hozzád, hogy elmondjam neked ezt az örömhírt. Mivel kételkedtél a szavamban, addig néma leszel, amíg mindaz, amit mondtam, nem válik valósággá!

Ezzel ahogy jött, úgy el is tűnt a mennyei küldött. A nép ezalatt odakint várta Zakariást, és el nem tudta képzelni, miért van olyan sokáig a szentélyben. Amikor végül kijött, és nem tudott beszélni, rögtön tudták: látomást látott a templomban.

Néhány hónap múlva valóban megszületett Erzsébet gyermeke. Amikor a szomszédok és a rokonok megtudták, hogy fia született, nagyon örültek neki.

A nyolcadik napon zsidó szokás szerint eljöttek, hogy körülmetéljék a kisfiút, és apja után Zakariásnak nevezzék el. Erzsébet azonban nem engedte, hogy ezt a nevet adják neki. Az angyal ugyanis egy másik nevet parancsolt. Az emberek nem értették, hogy miért nem hívhatnák a kisfiút úgy, ahogy az apját. Ekkor megkérdezték Zakariást is. Ő egy táblát kért, és ugyanazt a nevet írta rá, amelyet Erzsébet mondott.

Mindenki elcsodálkozott, de a döbbenetük akkor lett igazán nagy, amikor Zakariás hirtelen megszólalt. Megjött ugyanis a hangja. Hangosan imádkozni kezdett, dicsérte az Urat, és mindent elmesélt töviről hegyire.

Az ott levők pedig csodálkozva néztek egymásra.

– Vajon mi lesz ebből a gyerekből, ha már a születését is az Úr angyala adta hírül? – kérdezgették egymástól.

Keressétek meg, melyik apának ki a gyermeke! Küldjétek be Zakariás fiának a nevét! Milyen jelző szokott a neve előtt állni? Ezt is írjátok hozzá! Miért kapta ezt a másik nevet?

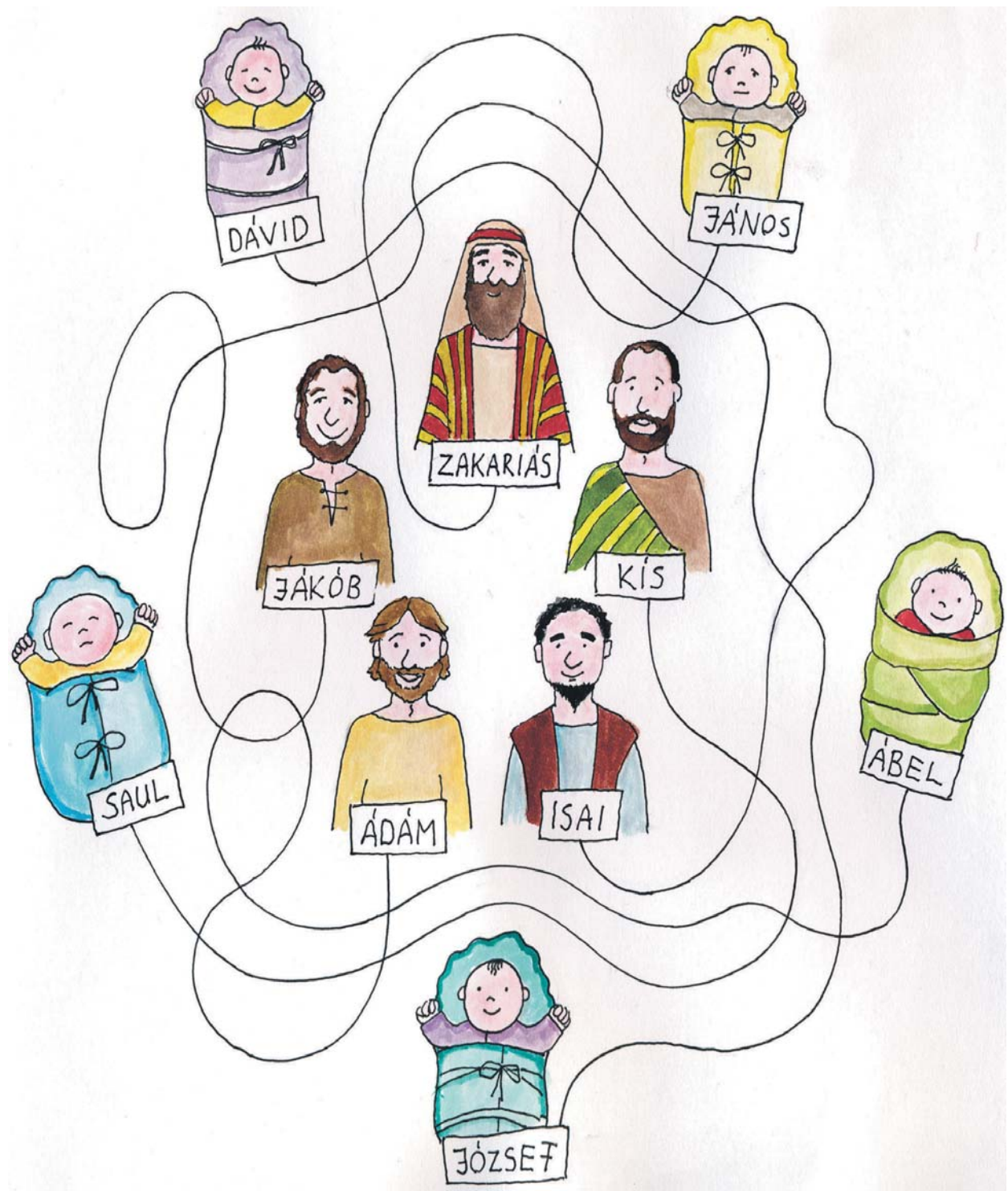

RAJZ: JENES KATALIN

Mi az igazság?

Sokszor tesszük fel a kérdést, nem mindig sikerül megtalálni a választ. János evangélista szerint Pilátus is feltette a fenti kérdést Jézusnak. Ha esetleg nem emlékeznénk Urunk válaszára, ne hiányos Biblia-ismeretünket okoljuk. A passiótörténet úgy folytatódik, hogy Pilátus *„ismét kiment a zsidókhoz…”* – azaz szónoki kérdést tett fel, a válaszra egyáltalán nem volt kíváncsi.

Egyházunk országos közgyűlése 2005-ben döntött úgy, hogy megpróbálja kideríteni az igazságot abban a kérdésben, kik működtek együtt az egyházüldöző kommunista állambiztonsági szolgálatokkal 1990 előtt.

Az *Evangélikus Élet* 2011. október 9-i számából értesülhettünk arról, hogy a zsinat hatályon kívül helyezte azt az országos közgyűlési határozatot, amely a tényfeltáró bizottság feladatává tette az egyházi választások jelöltjei „ügynökkérdésbeli érintettségének” vizsgálatát. A tudósítás szerint a vizsgálat a jelöltek nagy száma miatt megvalósíthatatlan, ezért vonták vissza a korábbi határozatot. Így kísérletet sem teszünk a jövő évi tisztújítás előtt arra, hogy legalább annyi kiderüljön az igazságból, amennyi a jelen jogi és kutatási környezetben, hat év bizottsági munkája után felszínre kerülhetne.

A zsinat törvényelőkészítő bizottságának hála, a tényfeltáró bizottság tagjai részt vehettek a végül is elutasított javaslat megfogalmazásában. A magunk részéről nem éreztük „megvalósíthatatlannak”, hogy egyházmegyei szintig elvégezzük a jelöltek alapszintű átvilágítását. Ezt az „átvilágítást” egyébként nem is írta elő kötelezően a határozati javaslat, csupán egy nyilatkozattételre kérte a jelölteket arra vonatkozólag, hogy tudomásuk szerint kapcsolatban voltak-e az állambiztonsági szolgálatokkal.

Szomorú vagyok, hogy ezt a kis lépést sem tudja megtenni egyházunk az öntisztulás irányába. A tényfeltárás ugyanis folyik – jelenleg egyházunkban is, de tőlünk függetlenül is. Volt már alkalmunk kínos magyarázkodásra, amikor fontos, egyházhoz kötődő intézmény frissen megválasztott, első számú vezetőjéről derült ki érintettsége. Könnyen előfordulhat ilyen eset a jövőben is. A végül is elbukott javaslattal sem lehetett volna az ehhez hasonló fiaskókat teljes bizonyossággal megelőzni, de ha meg sem próbáljuk, védtelenek leszünk a kritikákkal szemben.

Egyebünk sincsen, mint a hitelességünk; ha nem nézünk szembe múltunk elfelejteni, elrejteni akart árnyaival, akkor hitelességünk maradékát is elveszítjük, „a só megízetlenül”. Pont az fog történni velünk, amiért az állambiztonság és megbízói, a vallásszabadságot lábbal tipró kommunista államhatalom annyit dolgozott. Húsz év után még mindig az ő megfélemlítésük és manipulációjuk mozgat minket?

Hat éve egyházunk feltett egy kérdést, rákérdezett az igazságra. Az igazság néhány darabja mára kiderült, és ez sokunk számára fájó. Mégsem szabad hátat fordítanunk az igazságnak. Meg kell ismernünk és fel kell dolgoznunk. Reménységünk szerint attól kaphatunk erőt, bölcsességet, bátorságot és szeretetet ehhez a fájdalmas munkához, akinek a válaszát Poncius Pilátus, a letűnt Római Birodalom képviselője nem akarta meghallgatni.

■ Kertész Botond

A szerző történész, a tényfeltáró bizottság tagja

Lezárult az ingatlanrendezés

Lezárult a Magyarországi Evangélikus Egyház által az 1991. évi XXXII. törvény alapján visszaigényelt volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezési folyamata. Békéscsabán október 12-én tartotta kihelyezett ülését az említett törvény alapján összehívott egyeztető bizottság. Az ülés egyúttal az utolsó egyeztetés volt egyházunk és a kormány között az ingatlanrendezés során.

A bizottság elnöke a kormány részéről *Szászfalvi László,* a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára, társelnöke *Gáncs Péter,* a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke volt.

A bizottsági ülésen részt vett *dr. Fedor Tibor,* a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi Kapcsolattartási és Együttműködési Főosztályának vezetője, *Erdős Norbert* kormánymegbízott, a Békés Megyei Kormányhivatal vezetője, *dr. Jelenka Gyöngyi,* a kormányhivatal igazgatója, valamint *Helfrich Péter,* a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Ingatlanrendezési Osztályának vezetője is.

Az egyeztető bizottság először megtárgyalta a Békéscsaba, Luther u. 3. szám alatti, 4080/2 helyrajzi számú ingatlan tulajdonrendezési ügyét, s egyhangú szavazással bizottsági előterjesztésként a Békéscsabai Evangélikus Egyházközség részére pénzbeli kártalanítást javasol a kormány számára.

Ezután az egyeztető bizottság két elnöke, Szászfalvi László államtitkár és Gáncs Péter elnök-püspök lezárta a húsz éve tartó tárgyalássorozatot.

A 2011-ben tárgyalt ügyekben készített bizottsági előterjesztéseket a kormány még ebben az évben megtárgyalja, s kormánydöntés alapján a kifizetések várhatóan ez év december 31-ig megtörténnek.

Az 1991. évi XXXII. törvény ez év végéig hatályos, tehát eddig kell befejezni a még hátralévő, úgynevezett közvetlen megállapodásokkal rendezendő igényléseket.

A kormány szándéka szerint várhatóan december első felében konferenciát tart az ingatlanrendezési folyamat ünnepélyes lezárásaként.

EvÉlet-infó

Utótalálkoztak

Rövid, de annál tartalmasabb utótalálkozóra gyűltek össze a 2010–11-es első országos presbiterképző tanfolyam résztvevői Révfülöpön október 14. és 15. között.

Dr. Garádi Péter, a budaörsi gyülekezet felügyelője a presbiteri életformáról, *dr. Fabiny Tibor* egyetemi tanár, a Budai Egyházmegye felügyelője a tiszta tanítás fontosságáról tartott előadást. *Pálmai István*, a paksi egyházközség felügyelője a gyülekezeti konfliktusok kezeléséről, *dr. Győrfi Károly* óbudai felügyelő pedig a presbiterválasztás tartalmi kérdéseiről osztotta meg tapasztalatait, segítő, előremutató gondolatait az egybegyűltekkel.

Az igehirdetés szolgálatát *ifj. dr. Hafenscher Károly,* a találkozónak otthont adó Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ igazgatója végezte.

A már nagy családként működő csapat azzal a vággyal búcsúzott, hogy a közösség- és egyházépítés érdekében folytatódjék a találkozások sora.

Az első presbiterképző tanfolyam jótékony kisugárzása ma már több vonatkozásban is tapasztalati tény.

■ Prőhle Péter *felvétele*

EVANGÉLIKUS GYŰJTEMÉNYI SZEMLE

Őrizzük meg régi iratainkat, egyházi emlékezetünk hordozóit!

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

Milyen hírünk lesz utódaink körében, mit adunk át az utókornak? Nagyobbrészt a levéltári iratok őrzik azokat az információkat, amelyek majd évtizedek vagy akár száz év múlva „vallanak” az egyház működéséről, életéről. Különösen egy olyan mozgalmas, drámai válságokkal teli korszak után, mint a 20. század, fontos az evangélikus öntudat, a megtett út, a megpróbáltatások és az eredmények tudatosítása. Ezért lényeges, nem elhanyagolható feladat az egyházban „közös emlékezetünk” hordozóinak, a levéltári iratoknak a megőrzése.

Az egyház központi iratgyűjteménye, az Evangélikus Országos Levéltár (EOL) őrzi az országos, a püspöki hivatali iratokat és az 1952 előtti egyházmegyei dokumentumokat. Az 1819-ben alakult intézmény elsősorban az egyetemes egyház működése során keletkezett anyagot őrizte, de már a kezdetektől gyűjtőlevéltárként is működött: magánszemélyek és gyülekezetek adományai által is gyarapodott.

Az egyetemes levéltár 1952-ben vált országos levéltárrá, amikor az egyházszervezet átszervezése során megszűnt négy egyházkerület (Bányai, Dunáninneni, Dunántúli, Tiszai) iratai, majd később az egyházmegyék, illetve a megszűnő egyéb egyházi intézmények dokumentumai is ide kerültek.

A gyülekezetek történetéről az egyházlátogatási jegyzőkönyvek, a lelkészek életrajzi adatairól az ordinációs könyvek (ön)életrajzi bejegyzései tanúskodnak. A fennmaradt iskolai iratok az egyház kulturális szerepéről, a jelentős egyházi személyek hagyatékai pedig a lelkészek, tanárok társadalmi jelentőségéről tartalmaznak fontos, az egyházi és világi, a helytörténeti és egyéb tudományos kutatás számára nem elhanyagolható forrásanyagot.

Egy gyülekezet emlékezetét azonban sokszor csupán az az egy-két iratfolyóméternyi dokumentum, néhány kötet és iratcsomó őrzi, amely a múlt viharait átvészelve a lelkészi hivatalok őrizetében található. Legismertebbek az anyakönyvek, hiszen ezeket keresik elsősorban a családkutatók, ezekben találhatók a gyülekezet tagjainak felmenői. Az anyakönyveket általában jól őrzik, hiszen vezetésük kezdete többnyire az önálló anyagyülekezeti működés kezdetét is jelenti, ugyanakkor éppen a nagy érdeklődés, a sok kutatás miatt állaguk megromolhat, papíranyaguk elhasználódhat. Érdemes a legveszélyeztetettebb anyakönyvekről olyan másolatot készíteni, amely helyettesíti és „tehermentesíti” az eredeti példányt a túlzott használattól, ha pedig van rá anyagi lehetőség, fontos fokozatosan restauráltatni az elhasznált, elrongyolódott anyakönyvi köteteket.

A gyülekezettörténet szempontjából azonban a többi irat is érdekes lehet!

Kiemelendő a presbitériumi jegyzőkönyvek sorozata; ezek tartalmazzák a legfontosabb gyülekezeti eseményeket, amelyek alapján megbízhatóan ábrázolni lehet a közösség egy adott időszakbeli történetét. A lelkészi hivatal levelezését érdemes időrendbe rendezve tartani; ha iktatás volt, az iktatószámok sorrendjében, lehetőleg az iktató- és mutatókönyvekkel együtt őrizni.

A gazdasági-pénzügyi iratok közül az egyházi épületek, templom, parókia, gyülekezeti ház építése, tatarozása, felújítása hosszú távon érdekes lehet, például gyakorlati szempontból, felújítások idején. Ha nagyon megszaporodnak a számlák, főleg pénztárkönyvek megléte esetén felmerülhet a selejtezés igénye, de ezt csak szakszerűen, selejtezési jegyzőkönyvvel dokumentáltan – a gyűjteményi megbízottakkal és az EOL-lal egyeztetve – lehet végrehajtani. Gyülekezeti nyilvántartások, lelkészi naplók egészítik ki a képet, de 1948 előttről az evangélikus népiskolákról vagy az egyesületekről (Luther Szövetség, nőegylet) is lehetnek érdekes dokumentumok.

Az iratok keletkezésük után – lehetséges aktualitásuk miatt – még tizenöt–harminc évig irattárban őrzendők, csak ezt követően kerülnek át a levéltárba. A leendő levéltári iratokat tehát már ekkor, „irattári szakban” érdemes az irattári szabályzatnak megfelelően, rendezetten tárolni. Olyan helyen kell tartani őket, ahol fizikai állaguk védve van: temperált, páramentes helyen, rágcsálóktól védve, biztonságos, zárható szekrényben vagy helyiségben, ha lehet, e célra készült levéltári dobozokban.

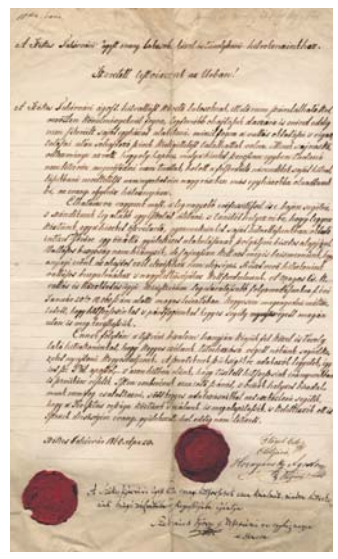

Az EOL-ban őrzött egyik irat 1860-ból, rajta a Veszprémi Egyházmegye, valamint a Székesfehérvári Leánygyülekezet pecsétje. A székesfehérvári evangélikusok felhívása hittestvéreikhez, hogy iskolájuk létrehozását s gyülekezetük fejlődését elősegítsék.

Érdemes megőrizni, rendben tartani a gyülekezet iratait, hiszen azok a helyi evangélikus közösség emlékezetét őrzik. Nem felesleges időtöltés, hobbizás ez, hanem az elődeinknek járó tisztelet és az utódainknak átadandó örökség kérdése. Kis befektetéssel nagy és pótolhatatlan kincset őrizhetünk így meg!

■ Czenthe Miklós, *az Evangélikus Országos Levéltár igazgatója*

Az Evangélikus Országos Levéltárról bővebben az intézmény honlapján tájékozódhatnak: http://eol.lutheran.hu

Evangélikus istentisztelet a Magyar Televízióban
Október 30-án, a Szentháromság ünnepe utáni 19. vasárnapon 11 órától istentiszteletet láthatunk a Magyar Televízió m1-es csatornáján Nyíregyházáról. Igét hirdet *dr. Fabiny Tamás* püspök.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban
Október 31-én, hétfőn, a reformáció ünnepén 10.04-től istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Kossuth rádió hullámhosszán Győrből. Igét hirdet *Szemerei János* püspök.

HIRDETÉS

Meghívó

Az észak-németországi Schwanewede város evangélikus Szent János-templomának kórusa, zenekara, továbbá a közeli *Evangéliumi kórus* 13. külföldi koncertturnéjának egyik állomása október 20-tól 24-ig Budapest.

Október 23-án 17 órai kezdettel Budapesten, Kőbányán, a Kápolna utca 14. szám alatti evangélikus templomban nagyszabású egyházzenei ünnepi hangversenyt adnak. A hangverseny legfőbb darabja *Reimann Ignaz* (1820–1885) *C-dúr ünnepi mise* című alkotása négyszólamú kórus, négy szólista és a nagyzenekar előadásában. A két kórus és a zenekar *Winfried Schwarz* vezényletével ezúttal is azt az évtizedek óta ápolt hagyományt folytatja, hogy régi mesterek ismeretlen műveit újra élettel tölti meg.

A fotó a Szent János-templom ének- és zenekarának athéni koncertjén készült

A program részét alkotják továbbá részletek *Dietrich Buxtehude* (1637–1707) *Alles was ihr tut* (Mindent, amit csak tesztek) kantátájából a kórus és a vonósnégyes előadásában. *Gerhard Rabe* tollából származik a hangverseny első száma, *Lobet ihr Völker den Herrn* (Ti népek, dicsérjétek az Urat). A 67 éves zeneszerző a darabot 91 éves édesapja, *Emil Rabe* szövege alapján a schwanewedei muzsikusok számára kibővítve hangszerelte, így csillogása még ünnepélyesebb lett.

Az *a cappella* darabok között a két kórus *Wolfgang Amadeus Mozart, Charles-Camille Saint-Saens* és *Johann Crüger* műveit éneklik.

A hangversenyre a belépés díjtalan.

Istentiszteleti rend • 2011. október 23.

Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Mt 22,34–46; 2Móz 20,1–17. Alapige: 1Jn 3,18–24.
Énekek: 362., 444.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Alfred Buss westfáliai egyházelnök; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (jazz-istentisztelet) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; du. 6. (vespera) Bolba Márta; liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Kovács Viktor; de. fél 11. (úrv.) Kovács Viktor; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Egyetemi és főiskolai gyülekezet, XI. Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (taizés áhítat) Bedecs Réka; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; du. 6. (zenés áhítat) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. (úrv.); **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Karitatív ünnepségsorozat Kolozsvárott

A bőség és az ínség találkozott egymással október második hétvégéjének különböző rendezvényein Kolozsvárott. A Gusztáv Adolf Segélyszervezetet, az Ártatlanok Alapítványt és az evangélikus gyerekmunkát ismerhették meg ez alkalommal a jelenlévők. A jó hangulatú, zimankós kedvet űző *Luther Márton Oktoberfest* az adakozás alkalma volt, amelyen az említett szolgálatokat támogathatták az evangélikus gyülekezet, a nemzetközi gyülekezet tagjai és a kincses város lakosai is.

A keresztyénség sajátja az öröm és a közös lakoma, de emellett elengedhetetlen a rászoruló felebarát felsegítése és gondozása is. Amint az öröm és az áldás közös, úgy a felelősség és egymás terhének hordozása is közös – a terhek együttes vállalása a jövő kulcsa.

Filmvetítés és fotókiállítás-megnyitó

Sok romániai gyermek megismerhette az elmúlt évtizedekben a nélkülözés különböző arcait, és az ínség ma is jelenvaló. *Michael Carroll* amerikai sajtófotós, aki az elsők között dokumentálta az 1989-es rendszerváltást, a forradalom forgatagában betekintést nyert a több százezer gyereket „tároló" árvaházrendszerbe. Az élet és halál között vegetáló gyerekek nyomorúsága, az AIDS-es és HIV-pozitív kicsik esélytelensége láttán ő és a mellé álló amerikai családok létrehozták az Ártatlanok Alapítványt romániai gyerekek megsegítésére.

Don Hahn, Az oroszlánkirály és a *Szépség és a Szörnyeteg* című, Oscar-díjra jelölt animációs filmek producere Michael Carroll történetétől megérintetten nyolcvanperces dokumentumfilmet készített a fotós munkájáról és a gyerekek helyzetéről. Ezt a filmet tekinthették meg az érdeklődők a kolozsvári evangélikus templomban. A vetítés után lehetőség volt személyesen Carroll-lal beszélgetni, majd az ő fotóiból, a Kolozsvári Amatőr Fotótársaság, illetve *Brain Johnston* képeiből kiállítás nyílt a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház Reményik Sándor Galériájában.

Az esten összegyűlt adományokból és az eladott fotók árából befolyt összeg az Ártatlanok Alapítvány munkáját segíti. Az alapítvány jelenleg Bukarestben, Besztercén és Kolozsváron kórházban hagyott vagy beteg, árva, fogyatékkal élő és roma gyerekekkel foglalkozik.

FOTÓ: PALOCSAY KATA

Luther Márton Oktoberfest

A Kolozsvári Evangélikus-Lutheránus Egyházközség második alkalommal szervezte meg szombat délután őszi fesztiválját, a *Luther Márton Oktoberfestet* az egyházközség udvarán.

Az alkalmat *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök nyitotta meg, *László Attila* alpolgármester köszöntötte az ünnepelni összegyűlt kolozsváriakat, majd *Michael Church* a nemzetközi gyülekezet tagjait üdvözölte. *Hatházi Rebeka* evangélikus ifis mindenkinek a lelkébe mosolyt lopott gyönyörű dalaival.

Ha már Oktoberfest, természetesen nem maradhatott el a sör, és német ételspecialitásokat is kóstolhattak a „fesztiválozók". A gyerekek közben *Palocsay Kata* vezetésével zöldségbábokat készítettek az aratási hálaadás jegyében.

A délután csúcspontját a tombolasorsolás jelentette. A gyerekek játékokat nyerhettek, a felnőttek pedig – több szponzor támogatásának köszönhetően – jegyeket a CFR helyi futballcsapat meccseire, a további szerencsések pedig egy láda sörrel, színház-, operajegyekkel, masszázs-, vendéglői, kávézói utalványokkal gazdagodhattak, illetve Bibliát és angol, magyar, román nyelvórákat is nyerhettek. A tombolajegyek árával a résztvevők az Ártatlanok Alapítványt és az evangélikus gyermekmunkát segítették.

A Gusztáv Adolf Segélyszervezet romániai jubileuma

Egy évtizede segíti a Gusztáv Adolf Segélyszervezet (GAS) a romániai protestáns tagegyházakat, a magyar és a szász lutheránus, illetve a magyar református egyházat. A jubileumra Romániába látogatott *Enno Haaks,* a szervezet új főtitkára. Több gyülekezetet felkeresett, közösen a GAS romániai vezetőségi csoportjával, *Ötvös József* és *Mátyás Attila* lelkészekkel.

Vasárnap a főtitkár a kolozsvári kétágú református templomban prédikált, ahol a Erdélyi Szász Evangélikus Egyház püspöke, *Reinhart Guib* és az Erdélyi Református Egyházkerület előadó tanácsosa, *Kovács István* is köszöntötte a gyülekezetet.

Este a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöksége látta vendégül a küldöttséget. Az angol nyelvű evangélikus istentiszteletet *Horváth Zoltán* orgonaművész koncertje követte, majd ünnepi fogadással zárult a program. Ez alkalommal találkozhatott a GAS vezetősége a segélyszervezet volt ösztöndíjasaival és a nemzetközi gyülekezettel.

■ Kalit Eszter

Deák téri tanárok csendeshétvégéje

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanárai október 14–15-én Balatonszárszón, az Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban töltöttek együtt két napot szakmai tanácskozással és lelki töltekezéssel. *Dr. Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin* iskolalelkész szervezte a hétvégét, amelyen harminc pedagógus vett részt.

A testi-lelki kikapcsolódást segítő Balaton-parti környezetben hagyományosan minden évben megtartott tanári csendesnapok alkalmat adnak arra, hogy a főváros rohanó életéből kis időre kikerülve, nyugodt körülmények között legyenek együtt a pedagógusok, és fordíthassanak még több időt egymásra és a közös ügyre, az iskolai oktatásról-nevelésről való beszélgetésre.

A napokat keretező áhítatokat az iskola alapító igazgatója, *Schulek Mátyás,* illetve az intézmény jelenlegi hitoktatói tartották. A záróalkalmon az iskolalelkész *Luther Márton* gondolatait közvetítve arra buzdította a tantestület tagjait, hogy tekintsenek az iskolában rájuk bízott gyermekekre mint „pompás, örök kincsekre", és legyenek tudatában annak, hogy Luther a gyermekek nevelését a legszentebb tevékenységként tartotta számon.

■ Urbán Ágnes

A SZERZŐ FELVÉTELE

72 óra kompromisszum nélkül – evangélikusokkal

„A tetoválást gyűlölöm. S mégis szeretném sok embernek a keze fejére ráíratni: Minden cselekedetnek van következménye!” – idézett *Gárdonyi Géza* fiaihoz intézett intelmeiből *Smidéliusz Gábor* Deák téri lelkész, a Magyarországi Evangélikus Egyház Ifjúsági Bizottságának elnöke, mielőtt megáldotta volna a *72 óra kompromisszum nélkül* című programsorozat hivatalos megnyitójának résztvevőit. A felekezeteken átívelő, hazánkban negyedszer meghirdetett – Magyarország egész területét lefedő – szociális akció október 13-án, csütörtökön 17 óra 28 perckor rajtolt a Szent István-bazilika előtti téren. Idén összesen nyolcezer-hétszázötvenen léptek a tettek mezejére – majdnem kétszer annyian, mint tavaly! Az Ökumenikus Ifjúsági Iroda koordinálásával vasárnap estig száznegyven településen háromszázötven önkéntes feladat valósult meg.

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

Békés megyében két evangélikus ifjúsági csoport és az orosházi oktatási központ közössége is mozgásba lendült. Tótkomlóson – miként a 72 óra központi honlapján bárki azonnal értesülhetett róla – szombaton nem sokkal délután fél öt után végeztek az aznapi feladatokkal: a Napraforgó Ház festésével, a Mesterségek Háza rendezésével és az idősek meglátogatásával.

Ötven kilométerrel északkeletebbre is sűrű volt a program. A mezőberényi eseményekről *Lázárné Skorka Katalint,* a Mezőberényi I. Kerületi Evangélikus Egyházközség lelkészét kérdeztük:

– Önkéntes csapatunk tizenhárom-tizennégy éves ifiseinkből állt össze; ők a helyi általános iskola, gimnázium, valamint a békéscsabai evangélikus gimnázium tanulói. A gondnok asszony a háttérből segítette a tucatnyi fiatal munkáját. Pénteken először az evangélikus óvoda udvarán seperték össze a lombot, majd délután a település köztéri szobrait tisztították meg. Szombaton a csípős hideg arra inspirálta a negyedikes hittanosokkal kiegészült csapatot, hogy az egyik helyi áruház előtt meleg teát kínáljanak a virágot áruló nénikknek, egy építkezésen dolgozó munkásoknak, valamint az utcán sétálóknak. A fiatalok vállalták a gyülekezeti újság ötszáz példányának kihordását is, valamint időseknél diószedést, lombseprést. A vasárnapi istentiszteleten beszámoltak az elvégzett munkáról, és egy énekkel kedveskedtek a gyülekezetnek.

Kompromisszum nélkül Sopronban is...

Kompromisszummentes tettekben gazdagon töltötték a hétvégét az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium – már rutinos „hetvenkétórázóknak” számító – tanulói is: kutyamenhelyet látogattak, sövényt ültettek az óvodában, takarítottak az iskola udvarán, a templomban és a templomkertben, és rendbe tették az alvégi temető második világháborús sírkertjét – olvasható *Ribárszki Ákos* iskolalelkész blogján.

Az evangélikus (közép)iskolák közül a legfiatalabb és a legidősebb is csatlakozott az akcióhoz.

– Pénteken az általános iskolásokkal, ötödikes és hetedikes fiatalokkal gereblyéztük össze az avart a pestszentlőrinci Szent István király plébánián. Ebben a templomban tartjuk a hétfő reggeli áhítatokat, ezt is szerettük volna megköszönni ezzel a segítséggel. Másnap tizenegy diákkal a Noé Állatmenhelyen jártunk. Rengeteg kitaszított kutya között gereblyéztünk, talicskáztunk – legalább hatvan eb környezetét tettük szebbé –, majd meglátogattuk a többi állatot is – tudtuk meg *Deák Lászlótól,* a szeptemberben indult pestszentlőrinci Szthelo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium iskolalelkészétől.

A nyugati végekről *Mesterházy Balázs,* a Berzsenyi-líceum iskolalelkésze, a program egyik soproni koordinátora tudósította az *Evangélikus Életet:*

– „Láttad, hogy milyen tuti lett az osztályunk által kifestett játszótér?” „Elmehetünk majd máskor is a fogyatékosokhoz?” „De jó volt beszélgetni az idős nénivel!” „Ennyi avart még életemben nem gereblyéztem!” „Meg ne tudja édesanyám, hogy én a templomban ablakot pucoltam, mert akkor majd otthon is kell! Bár most már akár...” Ilyen mondatok hangzottak el a licisták szájából pénteken, amikor az iskola csendesnapján a reggeli istentisztelet után csatlakoztunk a rendezvényhez.

A cél az volt, hogy az önkéntesség évében minél többen megérezzék, milyen jó tenni a környezetünkért, a másikért, a nálunk nagyobb szükségben lévőért.

Nagy segítséget kaptunk a megyei koordinátortól, *Barcza Attilától,* illetve a Sopron Holding Zrt.-től is, így tudtunk több száz diáknak munkát adni. A projektszemlélet szerinti megvalósulás még egy kicsit várat magára, de talán mindenkiben elindult valami a pénteki napon, és egy csapattal még szombaton is kerítést festettünk, illetve a vasárnapi istentiszteleten is azért adtunk hálát, hogy közösen döntögethetjük le a közöny falait.

■ *Összeállította:* Vitális Judit

A cinkotai gyülekezet konfirmandusai október második hétvégéjét a Nógrád megyei Béren töltötték, hogy Jézusra figyelve, vidáman lehessenek együtt három napon át. A hétvégéről bővebb, képes élménybeszámoló olvasható egyházunk központi honlapjának *(www.evangelikus.hu) Ifjúság* rovatában.

■ Dr. Agod Anett *felvétele*

HIRDETÉS

150 éve protestánsok Szombathelyen

Tisztelettel meghívjuk ünnepi istentiszteletünkre, amelynek keretében hálát adunk a százötven éve megalakult szombathelyi protestáns gyülekezetért, és megáldjuk a Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskola új szárnyát. Az ünnepség október 30-án, vasárnap 9 órakor kezdődik a szombathelyi evangélikus templomban. Igét hirdet *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke, a liturgiában részt vesz *Rostáné Piri Magda,* a Vasi Egyházmegye esperese. Közreműködik a *lajoskomáromi fúvószenekar.*

Az egyházközség presbitériuma nevében
Gregersen-Labossa György lelkész,
Breznovits István felügyelő

A jövő esztendőben, február 14-én ünnepeljük *Túrmezei Erzsébet* költőnő, a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület egykori főnök asszonya születésének századik évfordulóját. Egyházunk – a diakóniai bizottság döntése nyomán – 2012-t Túrmezei-évnek nyilvánítja, amely egyben jól illeszkedik a *2012 – Reformáció és a nők* tematikus évhez is. Az emlékév ünnepségsorozatát előkészítendő október 18-án munkamegbeszélést tartottak – a Fébé-egyesület és az országos iroda diakóniai osztályának közös szervezésében – az Északi Egyházkerület székházában.

■ Boda Zsuzsa *felvétele*

Szolgálati közlemény

FOTÓ: SINKA CSABA

Szerkesztőségi kollektívánk ez év júliusa óta nélkülözni kénytelen a lap korrektorának, *Sinkáné Zombory Katalinnak* a mindennapi munkáját. A hiányzás igazolására a legilletékesebbet, *Sinka Hangát (képünkön balra)* kértük. Az ifjú hölgy – aki szeptember 12-én a harmadik gyermekként örvendeztette meg érkezésével a szüleit – készséggel tett eleget a feladatnak. Hanga édesapja egyébként *Sinka Csaba,* a Kispesti Baptista Gyülekezet lelkipásztora.

HIRDETÉS

Nyílt nap a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban

A 2012/2013. tanévben induló 5. és 9. – általános, emelt szintű nyelvi és emelt szintű természettudományos – osztályokba jelentkező diákokat és szüleiket szeretettel várjuk november 10-én 8.45-től óralátogatásokra. Ezen a napon 17 órától továbbtanulással kapcsolatos tájékoztató szülői értekezletet is tartunk.

Érdeklődni és bejelentkezni az igazgatói titkárságon *Szabadfy Károlynénál* az 1/322-4406-os telefonszámon, illetve a titkarsag@fasori.hu e-mail címen lehet. További információ honlapunkon *(www.fasori.hu)* olvasható.

HIRDETÉS

Az Evangélikus Kántorképző Intézet téli kántorképző tanfolyama október 29-én, szombaton kezdődik, az ünnepélyes nyitóáhítat délelőtt 10-kor lesz. A tanfolyam húsz szombati tanítási alkalomból áll. Jelentkezni a kántorképző címén (2151 Fót, Berda József u. 3.) vagy e-mailben (kantorkepzo@citromail.hu) lehet. Bővebb információ az intézet honlapján (http://kantorkepzo.lutheran.hu) található. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

HIRDETÉS

Meghívó

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében meghívjuk a *IV. Katalin-napi evangélikus bálra* november 26-ára a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

Program

- 19.00: Beköszöntő – *Bényi Ildikó* és *Schulek Csaba.* Az est fővédnöke: *Schmittné Makray Katalin,* a köztársasági elnök felesége
- 19.30: *Tokody Ilona* Kossuth-díjas, kiváló és érdemes művész, *Muskát András* énekművész. Zongorán kísér: *Nagy Márta* zongoraművész.
- 19.50: Az év evangélikus borásza: *Galántai Károly* (Soltvadkert)
- 20.00: Büfévacsora
- 21.00: Cigánymisszió – a bál jótékonysági célja (*Bakay Péter* missziói lelkész)
- 21.10: *Palya Bea* énekel
- 21.30: Nyitótánc *(Majorné Vígh Zita* és *Major Péter,* valamint *Juhász Viktória* és *Szabó János)*
- 21.40: Tánc a *Simple* zenekar kíséretében
- 23.00: *Fehér Jenőnek,* a fasori evangélikus gimnázium diákjának zongorajátéka
- 23.05: Tombolasorsolás
- 23.45: Tánc
- 2.00: Zárás

Műsorvezetők: Bényi Ildikó és Schulek Csaba.
A tombolajegyek árából befolyt összeg a Görögszálláson megvalósított cigánymisszióban indult közösségfejlesztő, szociális és foglalkoztatási program támogatását szolgálja.

Megjelenés: hölgyek: báli öltözék, hosszú ruha; urak: sötét öltöny vagy szmoking.

Jegyek 5000 forintért kaphatók október 24-től a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.). (A vacsorára és egy italra minden kedves meghívott a vendégünk, az est hátralévő részében az italszámlát az urak rendezik.)

HÍREK, HIRDETÉSEK

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

HIRDETÉS

A Keresztyén Értelmiségi Fórum következő alkalmán, október 24-én, hétfőn 18.30-kor a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) fórumbeszélgetés lesz az egyházi könnyűzenéről. Résztvevők: *Sillye Jenő, Győri János Sámuel, Keczkó Pál.* Az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy a Somlószőlősi Evangélikus Egyházközség november 5-én 14 órai kezdettel hálaadó istentiszteletet tart az Úr kegyelméből megújult templomában. Ez alkalommal *Szemerei János,* a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke szolgál igehirdetéssel. Isten iránti hálával tudatjuk továbbá, hogy *Polgárdi Sándor,* a Veszprémi Egyházmegye esperese beiktatja a somlószőlősi gyülekezet lelkészi hivatalába *Kopf András Gyula* megválasztott lelkészt. Az istentiszteletre és az azt követő szerény vendégségre szeretettel hívunk mindenkit!

A Somlószőlősi Evangélikus Egyházközség presbitériuma

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

evangelikus.hu

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 23-ától október 30-áig

VASÁRNAP

9.00 / Duna Tv
Pannonhalmi mozaik – 1956
10.04 / Kossuth rádió
Református istentisztelet közvetítése a debreceni Nagytemplomból. Igét hirdet Bölcskei Gusztáv püspök
13.20 / m2
Evangélikus magazin
17.04 / Kossuth rádió
„Aki magyar, velünk tart” – '56-os cigány hősök
18.34 / M. Katolikus Rádió
Gregorián énekek
20.00 / Duna Tv
56 csepp vér (magyar zenés film, 2007) (90')
20.15 / m1
Szeretlek, Faust (magyar filmdráma, 2010) (69')
23.00 / Bartók rádió
A Sixtus-kápolna kórusának hangversenye

HÉTFŐ

10.00 / Bartók rádió
Hang-fogó. Benne: Marc-Antoine Charpentier: Mise négy kórusra
10.00 / Torony Rádió (Békés)
Lélekhangoló. Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása
11.45 / TV2
Utazás a Föld középpontja felé (amerikai–kanadai kalandfilm, 2008) (84')
13.04 / Kossuth rádió
Márai Sándor: Egy polgár vallomásai
Előadja: Kulka János
1. rész
13.30 / Kossuth rádió
Erős vár a mi Istenünk!
Az evangélikus egyház félórája
14.30 / m1
Budapest természeti értékei
A Rákos-patak mentén

KEDD

14.00 / m1
Álmok mai álmodói
14.15 / Duna Tv
Napok, évek, századok
Tőkéczki László műsora
14.35 / Kossuth rádió
Tér-idő
A kávéházak históriája
16.50 / m1
MM
A megoldások magazinja
21.30 / Duna Tv
Apa és fia (angol tévéfilm, 2002) (103')
22.20 / M. Katolikus Rádió
Miért szeretem?
Vallomások irodalomról, művekről, szerzőkről
23.00 / Petőfi rádió
Akusztik
A Karavan Família koncertje
23.45 / m1
Barangolások öt kontinensen

SZERDA

5.25 / m1
Hajnali gondolatok
13.25 / Bartók rádió
V. váci nemzetközi gregorián fesztivál
13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”
A református egyház félórája
13.34 / M. Katolikus Rádió
Sorskérdések
Séta bölcső-helyem körül
14.30 / m1
Válogatás az országos természetfilm-fesztivál filmjeiből
Kormos Ildikó: A porrá tört bogár
19.30 / Duna II. Autonómia
10 éves az Experidance – Ezeregyév
20.55 / Bartók rádió
Egy eszme indul
Reményik Sándor versei

CSÜTÖRTÖK

15.00 / PAX
Az anyaméh gyümölcse jutalom (családtervező műsor)
16.00 / Viasat History
A megszentelt muzsika
17.05 / Kossuth rádió
Irány London! A Magyar Rádió olimpiai műsora
21.05 / Duna II. Autonómia
Ajándék a végzettől – Márai Sándor (magyar dokumentumfilm)
21.30 / Duna Tv
Végítélet (magyar tévéfilm, 2011)
22.45 / Duna Tv
Hamis vádak árnyékában – Délvidéki honvédsorsok (1942–2002) (magyar dokumentumfilm)
23.15 / m1
Múlt-kor (történelmi magazin)

PÉNTEK

14.45 / Duna Tv
Pannónia 3 keréken (magyar ismeretterjesztő sorozat)
15.00 / PAX
Visszafelé nem lehet menni
Frenkl Róbert
15.15 / Duna Tv
Lyukasóra (irodalmi műsor)
19.42 / Kossuth rádió
Almanach
Részletek Bognár Szilvia és a Makám együttes lemezéről
21.10 / Bartók rádió
Hang-fogó
Benne: Schubert: Asz-dúr mise
23.45 / m1
Republic-koncert (koncertfilm)
21.30 / Duna Tv
Tigrisbrigád (francia játékfilm, 2006) (123')

SZOMBAT

6.40 / Duna Tv
Ótestamentum (olasz sorozat)
16.00 / m1
Végtelen történet (német–amerikai film, 1984) (90')
16.15 / Duna Tv
Egy férfi és egy nő (francia játékfilm, 1966) (98')
18.50 / Bartók rádió
Liszt-rapszódia
Liszt és a nők
23.00 / Rádió 17 (Budapest)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása (on-line adás: www.radio17.hu)
21.50 / m1
Hamvai Kornél: Szigliget
Közvetítés a kaposvári Csiky Gergely Színházból, felvételről
23.20 / m2
Ketten egy fészekben. Pálfi Szabolcs természetfilmje

VASÁRNAP

6.00 / Tenkes Rádió (Siklós)
Lélekhangoló. Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása (on-line adás: www.tenkesradio.hu)
9.00 / Lánchíd Rádió (Budapest)
Hitvilág. A történelmi egyházak magazinja
9.00 / Civil Rádió (Budapest)
Bach-találka
10.04 / Kossuth rádió
Baptista istentisztelet közvetítése Szigetszentmiklósról
10.40 / m1
A Korál-sziget együttes
11.00 / m1
Evangélikus istentisztelet közvetítése Nyíregyházáról
Igét hirdet: dr. Fabiny Tamás püspök
15.05 / Bartók rádió
Beszélgetések az egyházzenéről
Magyar orgonaépítészet

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Krisztusban teremtetett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralmak, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtetett. Kol 1,16 (Jer 31,35; Mk 12,28–34; Róm 14,17–19; Zsolt 16) Valljuk a Fiúról, hogy valóságos Isten és valóságos ember. Igénk a hozzánk nagyon közel álló emberarcról a mindenség Urára irányítja a tekintetünket. Biztonságot adó, hogy e világ minden ereje és hatalmassága jó kézben van. Akkor is, ha sokszor számunkra átláthatatlan ez a szövevény. Tudhatjuk, hogy nemcsak a kezdet – amikor még minden igen jó volt – hordozza a Gazda keze nyomát, hanem egész bukdácsoló létünk őfelé tart, és beletorkollik majd az új teremtés örömébe.

Hétfő
Majd megtudjátok, hogy én vagyok az Úr. Az én nevemért, nem pedig a ti gonosz életetek és romlott tetteitek szerint bánok így veletek! Ez 20,44 (Mt 9,13; 1Thessz 4,9–12; Jób 1,1–22) A név maga a személyiség. Isten ezt mondta magáról: „Vagyok, aki Vagyok.” Ez a név nem csak a kiismerhetetlent sejteti meg velünk. Azt is elárulja, hogy ő élő, cselekvő személy, aki Jézus Krisztusban láthatóvá is tette igazi arcát. Jóakarata, szeretete, irgalma vezérli, messze felülmúlva azt, amit mi érdemelnénk. Persze ettől a titka nem lepleződött le, sőt még nagyobbá lett. Csodálni valóan naggyá, hálára indítóvá.

Kedd
Pál írja: Azt tartom, hogy a jelen szenvedései nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, amely láthatóvá lesz rajtunk. Róm 8,18 (Ézs 65,17; 1Tim 1,1–8/9–11/; Jób 2,1–10) Nem hinném, hogy Pál mondata a mennyei kárpótlás reményét akarja erősíteni bennünk. Nem úgy ismerem Jézust, mint aki siralomvölgyként járta volna a földi életet. A szenvedés terhe alatt észre sem vesszük, milyen közel van hozzánk a menny a rólunk meg nem feledkező Krisztusban, aki gyakran egy testvérben hajol le hozzánk. A győzelem, dicsőség fényében meg azt felejtjük el, honnan is jöttünk, kinek a vállán jutottunk ilyen magasra, kinek a kegyelme érvényesült életünkben. Hiszem, hogy Isten országában az lesz összehasonlíthatatlanul más, hogy egységben láthatjuk majd az utat és a célt, a mélységet és a magasságot, magamat és másokat, a vereséget és a diadalt a szenvedő Bárannyal, aki győzött.

Szerda
Legyetek az igének cselekvői, ne csupán hallgatói. Jak 1,22 (5Móz 30,14; Énekek 8,4–7; Jób 2,11–3,26) Milyen sokat kell vesződnie velünk az Istennek! Először azért, hogy ne féljünk a csendtől, amelyben ő megszólalhat. Hogy merjünk hallgatni, és merjük hallani, meghallani a szavát. Aztán meg azért, hogy a szó életté váljon bennünk. Ne csak fogyasszuk azt, ami jó nekünk, hanem megosztani is készek legyünk Urunk ajándékait. *„Az Ige testté lett”,* a szó cselekedetté vált – végső soron ez a csoda folytatódik a Krisztus-követők életében.

Csütörtök
Amikor meghallotta Jób három barátja, hogy mennyi baj érte őt, eljöttek, és mellette ültek a földön hét nap és hét éjjel; de egyik sem szólt egy szót sem, mert látták, hogy milyen nagy a fájdalma. Jób 2,11.13 (1Kor 10,24; ApCsel 6,1–7; Jób 4,1–21) Sírni a síróval – sokszor gondoljuk azt, hogy túl kevés. Hét nap és hét éjjel csak ülni Jóbbal a porban szótlanul… Nem időpocsékolás? A problémákat meg kell érteni, meg kell magyarázni, meg kell oldani lehetőleg minél gyorsabban. A szívünk mélyén rettegünk azoktól a helyzetektől, amelyekben szavakat sem találunk. Borzasztó, hogy nem tudunk mindent megoldani! Időt, esélyt kellene adnunk arra, hogy megtapasztaljuk a mélységekben a puszta jelenlét, együttlét áldásait. A lelki közösség, a hűség, a megértés, az együtt szenvedés segít hordozni a hordozhatatlant. Ugye értjük, miért említi az evangélium a Jézust szenvedésében is kísérő, megoldani semmit nem tudó csöndeseket? Így készíti az Isten az imádság talaját és az ő megoldását.

Péntek
A nap ne menjen le a ti haragotokkal. Ef 4,26 (1Móz 45,24; Lk 23,32–34; Jób 5,1–27) A vágyunk az, hogy be is tudjuk fejezni, amit elkezdtünk. Úgy jöjjön el az este, hogy pont kerül a tervezett elvégzendők után. Jó érzés, ha nem marad egy-két oldal az írnivalóból, néhány ing a vasalnivalóból másnapra. Nem is beszélve a mosogatnivalóról, a szennyesünkről… Nem jó romeltakarítással kezdeni az új napot. Lelki értelemben is igaz ez. A harag megmérgezi az álmainkat, elveszi tőlünk a reggeli viszontlátás örömét, beárnyékolja az új napot. Inkább maradjon másnapra írni-, vasalni- vagy mosogatnivaló, mintsem időzített bombának az egymás iránti haragunk. Bárcsak tudnánk idejében rendezni, ami rendezni való! Kéz a kézben álomba hanyatlani is jó!

Szombat
Kegyelem nektek és békesség attól, aki van, és aki volt, és aki eljövendő. Jel 1,4 (Mt 5,17–24; Jób 6,1–30) Mennyei Atyánk körülölel, mint tér és idő. Ha majd hazaérkezünk a „kezdet” összhangjába, és összeölelkezik a múlt, a jelen és a jövő, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy békessége vonzott, és kegyelme tartott meg a hosszú úton.

■ Cserhátiné Szabó Izabella

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line**: www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő**: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line**: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők**: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.